

POLSKA
bez barier

Przewodnik

Przewodnik
POLSKA
bez barier

STANISŁAW FRANCUZ – geograf, fotograf, filmowiec, wykładowca i ekspert d/s turystyki, instruktor przewodnictwa i ochrony przyrody PTTK. Autor licznych przewodników po Polsce dla osób niepełnosprawnych. Twórca i realizator wydawnictw multimedialnych na CD i DVD, serwisów WWW, folderów i książek o tematyce turystycznej. Przewodnik turystyczny po Dolnym Śląsku, Przewodnik Sudecki. Pilot wycieczek turystycznych. Doktorant na wydziale Pedagogiki DSW we Wrocławiu. Na filmowaniu, fotografii i podróżach w kraju i zagranicą spędza średnio 2/3 roku.

MARTA FRANCUZ – studentka V roku Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Pilotka wycieczek turystycznych. Autorka wielu opracowań promocyjnych dla Dolnego Śląska, Wielkopolski i Lubuskiego oraz Polski. Korektor tekstów do folderów i publikacji turystycznych m.in. Zima na Dolnym Śląsku, Dolny Śląsk dla dzieci i młodzieży, Atrakcje Dolnego Śląska i Dolny Śląsk z lotu ptaka, Wielkopolska bez barier, Pasjonatka gór, żagli, szymbowców, uczy dzieci gry na pianinie. Nie potrafi się nudzić – „Po co traćć czas, gdy mogę poznać świat i ludzi?”

MARCIN FRANCUZ – student Politechniki Wrocławskiej - Mechanika i Budowa Maszyn specjalność Inżynieria Lotnicza. Fotograf i filmowiec, wolontariusz w stowarzyszeniu PROGRES. W firmie Interior Multimedia i Wydawnictwa autor zdjęć, filmów (z lotu ptaka) i tekstów do opracowań, wydawnictw książkowych, filmowych, multimedialnych z zakresu turystyki i promocji regionów Polski. Żeglarz, motorowodnik, pasjonat turystyki, motocykli i gry na gitarze.

WIKTOR FRANCUZ – uczeń VI LO we Wrocławiu, wolontariusz, pasjonat wycieczek turystycznych i przyrody. Siermiak jachtowy i motorowodnik. Z aparatem fotograficznym w rękach już od 10 roku życia. Autor wielu zdjęć do wydawnictw w firmie INTERIOR. Współautor fotografii i filmów do przewodnika turystycznego pt. „Dolny Śląsk – otwarty dla każdego – 100 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych”. Województwo Wielkopolskie bez barier 70 tras... Asystent w reportażach filmowych i transmisjach TVONLINE.

Stowarzyszenie Inicjatyw Obywatelskich
PROGRES

55-120 Oborniki Śląskie, ul. Dworcowa 44/4
www.progres.media.pl

Projekt współfinansowany ze środków PFRON

ISBN 978-83-930088-5-8

www.bezbarier.turystyka.pl, www.bezbarier.info.pl

POLSKA bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych

Przewodnik

POLSKA bez barier

500 tras turystycznych
dla osób niepełnosprawnych

Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Wiktor Francuz, Marcin Francuz

W przewodniku zaprezentowano trasy o trzech stopniach trudności¹:

- * (jedna gwiazdka) trasa łatwa, nizinna, bez większych przeszkód, dostępna w 100% dla wózkowiczów;
- ** (dwie gwiazdki) trasa o pewnym stopniu trudności, niewielkie podjazdy, długość do 7 km, utrudnienia w postaci nierówności na drodze lub trasy wodne;
- *** (trzy gwiazdki) trasa trudna, długa lub powyżej 7 km, o sporej ilości podjazdów (różne przeszkody na trasie, często wymagane wsparcie wózkowicza przez osoby trzecie), w tym trasy kajakowe, wodne wielodniowe.

¹ gwiazdki są podane zarówno w spisie treści przy tytule trasy, jak i przy tytule opisu trasy.

Projekt współfinansowany ze środków PFRON.

Przedstawione treści wyrażają poglądy realizatora projektu i nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska PFRON.

Autorzy: *Stanisław Francuz, Marta Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Konsultacje wersji dla niewidomych: *Patryk Miś*

Na okładce: *Agata Rocznik*

Projekt i opracowanie graficzne: *Andrzej Duliba*

Wykonanie map: *Aleksandra Domeradźka, Andrzej Duliba, Robert Lachmann*

Foto: *Stanisław Francuz, Marcin Francuz, Wiktor Francuz, Marta Francuz,*

Andrzej Kopystyński, Anna Kopystyńska, Andrzej Duliba, Mirosław Karasiuk,

Cezary Kopczyński, Bartłomiej Karwacki, Piotr Żyła, Robert Lachmann,

Waldemar Brygier, Andrzej Wilk.

Recenzja: *Joanna Szczepankiewicz-Battek*

Korekta merytoryczna: *Marta Francuz, Grażyna Francuz, Wiktor Francuz,*

Edward Kaszuba, Joanna Szczepankiewicz-Battek, Marek Battek, Katarzyna Rebizant

Weryfikacja techniczna: *Andrzej Kopystyński, Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Obsługa informatyczna: *Andrzej Kopystyński*

Współpraca merytoryczna: LOTUR, WOT Poznań, PLOT Poznań, PROT Rzeszów

DTP: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Wydanie I, Wrocław 2016

© Copyright by:

Wydawca: INTERIOR Multimedia i Wydawnictwa

Stanisław Francuz, ul. Stabłowicka 72, 54-058 Wrocław,

www.interior.net.pl, www.tourist.net.pl

na zlecenie

Stowarzyszenia Inicjatyw Obywatelskich PROGRES

www.progres.media.pl

ISBN: 978-83-930088-5-8

Druk: Stolgraf oddział Świdnica, ul. M. Konopnickiej 13,

58-100 Świdnica, tel. 74 853 69 97, www.stolgraf.pl

Szanowni Państwo!

Pod względem turystycznym Polska jest jednym z najatrakcyjniejszych regionów w Europie. Wyjątkowe atuty sprawiają, że przybywa tu wielu gości z kraju i zagranicy. Wśród nich są również osoby z niepełnosprawnością. Starając się zaspokajać także ich potrzeby i oczekiwania, oddajemy do Państwa dyspozycji przewodnik pt. Polska bez barier - 500 tras turystycznych dla osób niepełnosprawnych. Poprzez to wielonarzędziowe wydawnictwo chcemy zaprosić Państwa do skorzystania z bogatej i różnorodnej oferty turystycznej, jaką ma nasz kraj. Wierzymy, że przewodnik ułatwi wszystkim gościom planowanie pobytu, pomoże uzyskać dostęp do niezbędnych informacji, a także przyczyni się do włączenia jak największej grupy osób z niepełnosprawnością do aktywnego uczestnictwa w turystyce.

Mamy ogromną nadzieję, że pobyt będzie dla Państwa na tyle ciekawy i inspirujący, że powrócicie tu jeszcze nie raz. Do zobaczenia na pozbawionych barier polskich szlakach turystycznych!

Z wyrazami szacunku

*Stanisław Francuz, Marta Francuz,
Marcin Francuz, Wiktor Francuz*

Polska położona jest w Europie Środkowej między Morzem Bałtyckim na północy a Sudetami i Karpatami na południu, w przeważającej części w dorzeczu Wisły i Odry.

Charakteryzuje się zmienną rzeźbą terenu – góry przeplatają się z nizinami i pojezierzami, klimat alpejski z takim, w którym dojrzewa winorośl. Ukryte górskie wodospady, rzeki oraz bagna są domem dla licznych ptactwa wodnego. To kraina dzięki wcióż przyrody licznych borów, jezior i rozwijającej się pośród niej cywilizacji. Liczne miasta takie jak Kalisz, Gniezno, Poznań, Kraków, Wrocław, Gdańsk, Szczecin szczycą się ponad tysiącletnią tradycją.

Polska to kraj o bogatym dziedzictwie kulturowym i historycznym a jednocześnie młody duchem licznych uczelni wyższych zasilanych przez młodzież z kraju i zza granicy.

Polska to kolebka kultury, znana na skalę międzynarodową z festiwali muzycznych, filmowych, teatralnych i wielu wydarzeń sportowych: (Wratislavia Cantans, Teatry Uliczne, Festiwal Chopinowski, Sopot Festival, Festiwal w Opolu).

Poszczególne krainy Polski mają swój odrębny, niepowtarzalny charakter, składają się nań zabytki, kulinaria, folklor, ciekawe imprezy kulturalne i sportowe.

Polska może poszczycić się bogactwem zamków, pałaców, klasztorów i kościołów. Takie ikon jak Malbork, Książ, Czochoa, Lubiąż, Krzeszów przyciągają co roku rzesze turystów.

Zabytki i miasta wpisane na listę UNESCO takie jak Kraków, Zamość, Toruń, Wieliczka, Kościoły Pokoju w Świdnicy i Jaworze, Warszawa oraz genialna Hala Stulecia zaprojektowana przez Maxa Berga we Wrocławiu, to gwarancja doświadczeń kulturowych i historycznych na najwyższym poziomie.

Dzieje Polski to także liczne związki z Niemcami, Austrią, Rosją, Litwą i Ukrainą oraz osiedlającymi się tu przez stulecia Żydami. W krajobrazie pozostały do dziś cerkwie, kościoły, meczety i synagogi.

Polska to kraina, która obfituje w wiele mrocznych legend i tajemnic, a podziemia, kopalnie, lochy i fortyfikacje pełne są szyfrów i zagadek czekających na swych odkrywców. Ziemia tu obfituje w liczne minerały oraz źródła mające dobroczynny wpływ na nasze zdrowie. Turystów i gości przyciągają uzdrowiska sudeckie i karpackie, w centralnej Polsce i nad Bałtykiem. Powietrze przesycone jest zapachem borów sosnowych, kwitnących wiosną rzepaków, akacji oraz lip. Pięknie jest tu o każdej porze roku – od zimy tatrzańskie poprzez pełną barw bukowych lasów jesień nad przełomem Dunajca. Na Wasze przybycie czekają liczne parki narodowe i krajobrazowe. Od gór przez wyżyny i pojezierza, aż do Bałtyku.

Na szczególną uwagę zasługują przedziwne grupy skalne w Sudetach: Szczeliniec Wielki, Błędné Skały i Szlak Skalnych Grzybów w Górach Stołowych.

Tysiące ścieżek górskich, przytulnych schronisk i znakomicie przygotowana baza turystyczna czekają na wędrowców. Znajdą tu coś dla siebie nawet najbardziej wymagający. W górach królują sporty zimowe, ale można uprawiać tu również, rafting, wspinaczkę, przeprawy przez mosty linowe, loty widokowe na parolotni i szybowcu. Niziny i pojezierza zaś kuszą licznymi szlakami rowerowymi, jazdą konną, kajakami oraz żeglarstwem.

Poszukującym kontaktu z naturą Polska oferuje agro oraz ekoturystykę. Malownicze, spokojne, otoczone nieskazitelną naturą gospodarstwa wiejskie są idealnym miejscem na odzyskanie sił witalnych, oderwanie się od codziennej gonitwy, wyciszenie oraz relaks. Zapraszamy do Polski bez barier!

ZPM

Zachodniopomorskie
str. 736-775

POM

Pomorskie
str. 480-531

W-M

Warmińsko-mazurskie
str. 612-651

K-P

Kujawsko-pomorskie
str. 100-139

PDL

Podlaskie
str. 446-479

LBU

Lubuskie
str. 182-219

WLP

Wielkopolskie
str. 652-735

MAZ

Mazowieckie
str. 304-365

ŁDZ

Łódzkie
str. 220-253

LBL

Lubelskie
str. 140-181

DŚL

Dolnośląskie
str. 10-99

OPO

Opolskie
str. 366-403

ŚL

Śląskie
str. 532-583

ŚW

Świętokrzyskie
str. 584-611

MŁP

Małopolskie
str. 254-303

PKR

Podkarpackie
str. 404-445

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

POM

Gdańsk

Województwo pomorskie, położone w północnej części Polski, jest jednym z najatrakcyjniejszych i najlepiej rozwijających się regionów kraju. Z racji swojego położenia nad Morzem Bałtyckim (długość linii brzegowej 316 km), Pomorskie oferuje doskonałe warunki do wypoczynku i rekreacji.

Geograficznie Pomorskie położone jest w centralnej części Pojezierza Południowobałtyckich, rozciągających się szerokim pasem od Meklemburgii po Litwę. Region wyróżnia duża liczba jezior, zwłaszcza w części środkowej, południowo-zachodniej i południowo-wschodniej. W Pomorskiem istnieje rozbudowany system obszarów chronionych. Obejmuje on dwa parki narodowe (Słowiński i Bory Tucholskie), dziewięć parków krajobrazowych oraz strefy chronionego krajobrazu.

W Pomorskiem uchodzi do morza rzek – Wisła. Całkowita długość wynosi 1047,5 km, a na województwo pomorskie przypada odcinek o długości 95,5 km. Z Wisłą sąsiaduje system polderowy Żuław Wiślanych, przeciętych granicą województw pomorskiego i warmińsko-mazurskiego. Najdłuższymi rzekami są: Wierzyca, Słupia, Łeba, Radunia i Łupawa, nie licząc tych, które źródła mają w głębi Polski (Brda, Wda czy Wieprza).

Główne gałęzie gospodarki to: przemysł stoczniowy, przetwórczy, rolno-spożywczy. Inne dziedziny to turystyka i rekreacja, leśnictwo, rolnictwo i wyspecjalizowane usługi o znaczeniu ponadregionalnym (nauka i edukacja, kultura, ochrona zdrowia) oraz ponadregionalna infrastruktura (transport morski, lotniczy i lądowy).

Wydarzenia historyczne z regionu pozostawiły trwałe ślady we współczesnej historii Polski i Europy. Jest nim szlak zamków gotyckich z czasów potęgi krzyżackiej ich państwa m.in. średniowieczny Zamek w Malborku, największy kompleks zamkowy na świecie. Westerplatte – miejsce, gdzie zaczęła się II Wojna Światowa i stoi pomnik Obrońców Wybrzeża. Stocznia Gdańska, gdzie w sierpniu 1980 r. wybuchł strajk robotniczy, powstała Solidarność, z jej przywódcą Lechem Wałęsą późniejszym zdobywcą pokojowej nagrody Nobla i prezydentem RP. Wydarzenie to przyczyniło się do upadku ZSRR, upadku komunizmu w krajach Europy Środkowej, obalenia Muru Berlińskiego i zakończenia zimnej wojny.

Kultura Pomorza to regionalne i oryginalne tradycje Kaszub z własną kulturą i językiem. Z drugiej strony to mekka nowoczesnej kultury – filmu, teatru, street artu i festiwali muzycznych. Wśród tych wydarzeń najbardziej prestiżowe to: Festiwal Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni, Festiwal Muzyczny w Sopocie i Sopot TOP Trendy Festiwal, Open'er Festiwal, Festiwal Szekspirowski, Gdynia Summer Jazz Festiwal.

Najbardziej wymagającym turystom Pomorskie może zaoferować nadzwyczajne i intrygujące miejsca do odwiedzania. Ruchome wydmy w Słowińskim Parku Narodowym, miasta kurorty takie jak: Ustka, Łeba, Rowy, Jastrzębia Góra, Karwia, Władysławowo, Jastarnia, Jurata, Hel, Kąty Rybackie, Krynica Morska, akwarium w Gdyni, molo w Sopocie, piaszczyste plaże nad Bałtykiem, liczne jeziora i rzeki o charakterze górskim. Entuzjaści aktywnego wypoczynku mogą uprawiać tu windsurfing, kitesurfing, kajakarstwo, żeglugę oraz turystykę pieszą i rowerową. Niezwykle atrakcyjnym turystycznie obszarem województwa są Bory Tucholskie. Oprócz lasów i czystych jezior zachęcają propozycje sportów wodnych. Istnieją tu ośrodki żeglarstwa i bojerów, występujące przy najbardziej znanych akwenach regionu – Wdzydze i jeziorze Charzykowskim. Z kolei rzeki Brda i Wda to miejsca na spływy kajakowe.

Liczne parki rozrywki, fokarium, dom do góry nogami w Szymbarku, Wicko z 10 rekordami Guinnessa, poniemieckie wyrzutnie V2, skanseny, Kaszubskie Oko, liczne dworki przyciągają turystów.

Ikona Pomorskiego jest trójmiasto z Gdańskiem, Sopotem i Gdynią. Oprócz dziedzictwa kulturowego i historycznego, tu mają miejsce wielkie wydarzenia kulturalne, turystyczne i sportowe.

Gdańsk – stolica województwa pomorskiego położony jest w północnej Polsce nad Morzem Bałtyckim, u ujścia Motławy do Wisły nad Zatoką Gdańską. Gdańsk leży na Żuławach Wiślanych, nadbrzeżna jego część na Mierzei Wiślanej, a zachodnie jego krańce na Pobrzeżu Kaszubskim i Pojezierzu Kaszubskim.

Miasto jest centrum kulturalnym, naukowym i gospodarczym oraz węzłem komunikacyjnym północnej Polski. Jest to także ośrodek gospodarki morskiej z dużym portem handlowym.

Gdańsk to miasto o tysiącletniej historii, kształtowane przez różne wpływy. Był ongiś największym miastem Rzeczypospolitej Obojga Narodów, miastem królewskim i hanzeatyckim, posiadał prawo do czynnego uczestnictwa w akcie wyboru króla i najbogatszym miastem w Rzeczypospolitej XVI wieku.

W X w. Mieszko I przyłączył Pomorze Wschodnie z Gdańskiem i Zachodnie ze Szczecinem oraz Kołobrzegiem do Polski. W 997 r. w mieście przebywał w drodze do Prus święty Wojciech. W XI w. powstał u ujścia Motławy do Wisły gród obronny. Po wojnie z Pomorzanami Bolesław III Krzywousty przyłączył do Polski całe Pomorze Zachodnie i zdobył Pomorze Przednie. W latach 1217-27 ustanowiono zwierzchność Polski nad Pomorzem Gdańskim.

W 1263 r. miasto otrzymało prawa miejskie wzorowane na prawie lubeckim. W 1282 r. w wyniku układu w Kępnie władca Wielkopolski, Przemysław II, uzyskał zwierzchnictwo nad Pomorzem Gdańskim. W 1308 r. Gdańsk zdobyli Brandenburczycy a następnie Krzyżacy. W 1343 r. zawarto układ pokojowy z Krzyżakami, w wyniku którego król Kazimierz III Wielki zrzekł się Pomorza Gdańskiego. W tym samym roku prawa miejskie otrzymało Główne Miasto. W 1361 r. Gdańsk dołączył do Związku Miast Hanzeatyckich. W latach 1361, 1378, 1411 i 1416 wybuchały powstania antykrzyżackie, krwawo tłumione. W 1454 r. król Kazimierz IV Jagiellończyk na wniosek poselstwa Związku Pruskiego, wcielił Gdańsk do Polski, udzielając mu jednocześnie przywilej bicia własnej monety. Przedstawiciele ziem pruskich dopuszczono do elekcji króla Polski. Za udział Gdańska w wojnie trzynastoletniej w 1457 r., miasto otrzymało Wielki Przywilej, zapewniający swobodny przewóz towarów Wisłą z Polski, Litwy i Rusi.

W 1570 r. sejm zatwierdził tzw. Konstytucje Gdańskie, które precyzowały zwierzchnie prawa króla polskiego i Rzeczypospolitej w Gdańsku oraz na morzu. Król Stefan Batory w 1577 r. potwierdził przywileje miasta i rozszerzył tolerancję religijną na inne wyznania. Gdańsk stał się schronieniem dla wielu obcokrajowców prześladowanych religijnie.

28 listopada 1627 r. rozegrała się bitwa morska pod Oliwą pomiędzy Szwedami a Polską. W 1660 r. zawarto pokój w Oliwie, który zakończył okres potopu szwedzkiego w Polsce.

Gdańsk w 1734 r. , był oblegany przez Rosjan i częściowo zniszczony przez ostrzał artyleryjski. Królestwo Prus zajęło miasto w 1793 r.

26 maja 1807 r. wojska napoleońskie zdobyły miasto i na mocy postanowień traktatu w Tylży, utworzono pierwsze Wolne Miasto Gdańsk. Od 1814 r. Gdańsk ponownie znalazł się pod panowaniem pruskim.

W XIX w. następował powolny upadek miasta. Sytuację zmieniło uzyskanie połączenia kolejowego z Bydgoszczą, Szczecinem i Berlinem, a następnie z Warszawą.

W 1920 r. na mocy traktatu wersalskiego Gdańsk ponownie stał się wolnym miastem. Polska odpowiadała za politykę zagraniczną i obronną miasta, koleje, pocztę, miała także składnicę wojskową na Westerplatte, prawo swobodnego używania portu gdańskiego, a samo miasto było w unii celnej z Polską.

1 września 1939 salwa z okrętu Schleswig-Holstein na Westerplatte była drugim tuż po bombardowaniu Wielunia atakiem na Polskę rozpoczynającym II wojnę światową.

Miasto zostało wyzwolone 30 marca 1945 r. Zniszczeniu uległo ok. 90% zabytkowego śródmieścia.

W rezultacie konferencji poczdamskiej Gdańsk wrócił do Polski.

Po wojnie rozpoczęła się okres odbudowy i rewitalizacji miasta.

W grudniu 1970 r. miał miejsce strajk w Stoczni Gdańskiej. W wyniku walk ulicznych i starć z milicją, podpalono gmachu KW Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. 31 sierpnia 1980 r. podpisano porozumienia sierpniowe kończące falę protestów robotniczych i strajków. Wydarzenia to przyjmuje się jako początek procesu obalenia systemu komunistycznego w Europie Wschodniej.

GDAŃSK – STARE MIASTO

POM 1A ok. 6 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Targ Węglowy (parking) – ul. Długa – ul. Długi Targ – Brama Zielona – Most Zielony na Starej Mottawie – ul. Stągiewna – ul. Chmielna – ul. Żytnia – ul. Pszenna – ul. Spichrzowa – ul. Mottawska – ul. Stągiewna (most, Brama Stągiewna) – ul. Szafarnia – ul. Ołowianka – powrót – Wyspa Spichrzów – strona północna wokół nabrzeża – Brama Zielona – ul. Długie Pobrzeże – ul. Rybackie Pobrzeże – ul. Wartka – ul. Grodzka – ul. Targ Rybny – ul. Straganiarska – ul. Minogi – ul. Świętojańska – ul. Grobla III, IV – ul. Podwale Staromiejskie – ul. Igielnicka – ul. Katarzynki – ul. Rajska – wzdłuż kanału Raduni – ul. Korzenna – ul. Kowalska – ul. Szeroka – ul. Pańska – ul. Świętojańska – ul. Szklary – ul. Złotników – ul. Piwna – ul. Tkacka – ul. Długa – Targ Węglowy

Warto zobaczyć:

- renesansową Bramę Wyzynną z 1588 r.,
- katownię i wieżę Więzienną z pocz. XVI w., Muzeum Bursztynu,
- renesansową Złotą Bramę z lat 1612-14 wg proj. Abrahama van den Blocke, w stylu manieryzmu niderlandzkiego,
- Wielką Zbrojownię – arsenał miejski w stylu manieryzmu niderlandzkiego z 1605 r.,
- ul. Długa i Długi Targ – Trakt Królewski,
- ul. Mariacką,
- ul. Piwną,
- ul. Chlebnicką,
- ul. Długie Pobrzeże,
- późnogotycki dwór Bractwa św. Jerzego z lat 1487-94, zbudowany przez J. Glotau'a,
- dom Uphagena z 1775 r., Muzeum Historyczne, ul. Długa,
- dom Ferberów,
- Lwi Zamek,
- ratusz Głównego Miasta z lat 1379-1492, skrzydła dziedzińca z lat 1593-96,

Wielka Sala Rady zwana również Salą Czerwoną uważana jest za jedno z najbogatszych nowożytnych wnętrz ratuszowych, ob. Muzeum Historyczne Miasta Gdańskie,

- dom Schumannów,
- fontannę Neptuna z 1633 r., symbol Gdańskie nawiązujący do związków Gdańskie z morzem, autorstwa Abrahama van den Blocke,
- dwór Artusa w obecnym kształcie z 1477 r.,
- Nowy Dom Ławy czyli Sień Gdańskie,
- Złotą Kamienicę z lat 1609-17, wzniesiona dla burmistrza Jana Speymanna, bogatego kupca i światłego mecenasa sztuk oraz jego żony Judyty z Bahrów,
- królewskie kamieniczki,
- Bramę Zieloną w stylu manieryzmu niderlandzkiego z 1568 r.,
- żuraw, w obecnym kształcie z lat 1442-44, pełni funkcję bramy,
- Bramę Stągiewną,
- Wyspę Spichrzów,
- Wyspę Ołowianka,
- Polską Filharmonię Bałtycką,
- Statek muzeum „Sołdek”,
- narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku,

- gotycką Bramę Krowią z XIV w.,
- Bramę Nizinną z 1626 r.,
- Bramę Tobiasza
- gotycką Bramę Chlebnicką z XV w.,
- późnogotycką Bramę Mariacką z XV w.,
- Bramę Świętego Ducha Wodna z XV w.,
- Bramę Świętojańską,
- Bramę Straganiarską z 1492 r.,
- Bramę Żuławską,
- gotycką bazylikę Mariacką Wniebowzięcia NMP,
- kościół św. Ducha,
- gotycki kościół pw. św. Jana Chrzyciela i św. Jana Apostoła z XIV w.,
- bazylikę św. Mikołaja (oo. Dominikanów) istniejący od 1348 r., w poł. XV w. kościół przykryto sklepieniem gwiaździstym i podwyższono wieżę, bogate wyposażenie wczesnobarokowe,
- kaplicę Królewską z lat 1678-1681, wg proj. arch. królewskiego Tylmana z Gameren, barokowe rzeźby fasady wykonał Andreas Schlüter Młodszy,

Informacja:

Gdańskie Centrum Informacji Turystycznej ****, ul. Długi Targ 28/29, 80-830 Gdańsk, tel. 58 301 43 55, www.gdansk.pl

POM 1A

- fontannę Czterech Kwartałów symbolizującą kwartały: Szeroki, Wysoki, Rybacki i Kogi, całości strzegą cztery lwy – symbole Gdańska, autorstwa Ewy Koprowskiej i Lucyny Kujawa,
- kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej z carillonem z lat 1227-1239, a rozbudowany w XIV w.,
- kościół św. Brygidy z XIV/XV w.,
- gotycką konkatedrę greckokatolicką pw. św. Bartłomieja i Opieki Najświętszej Bogurodzicy z XV w.,
- późnogotycki rektorski kościół pw. św. Jakuba z lat 1432-37,
- gotycki kościół pw. św. Elżbiety z 1417 r.,
- kościół rektorski pw. św. Józefa z XV w.,
- kościół św. Barbary,
- gotycką katedrę pw. św. Trójcy, Najświętszej Marii Panny i św. Bernarda, została wzniesiona ok. 1350 r., wyposażenie barokowe, trzynawowa bazylika na rzucie łacińskiego krzyża o dł. 107 m z rokokowym prospektem organowym z lat 1763-1788,
- park oliwski im. Adama Mickiewicza z XVIII w. na terenie dawnych ogrodów klasztoru Cystersów,
- kościół św. Piotra i Pawła,
- Basztę Białą z 1461 r.,
- Basztę Słomianą z 1346 r.,
- Basztę Jacek z 1400 r.,
- gotycką Basztę Łabędź,
- Basztę pod Zrębem,
- Basztę Narożną z 1343 r.,
- Basztę Kotwiczników z 1361 r.,
- Basztę Latarnianą,

Warto zobaczyć (cd):

- Wielki Młyn z XIV w. wykonany przez Krzyżaków,
- Mały Młyn,
- dom Opatów Pelplińskich,
- gotycko barokowy pałac Opatów w Oliwie z XV-XVIII w.,
- dom Schumannów,
- dom Uphagena,
- kamienicę Czirenbergów,
- Nowy Dom Ławy,
- Stary Dom Ławy,
- dom pod Łososiem,
- dom pod Żółciem,
- dom przy Długim Targu 20 z 1680 r.,
- dom Schlieffów,
- wczesnobarokowy dom Schlütera z 1680 r.,
- dom Towarzystwa Przyrodniczego z 1566 r., w stylu manieryzmu niderlandzkiego, przy ul. Mariackiej (Muzeum Archeologiczne),
- dom Żeglarzy,
- Germania Hotel,
- kamienicę Holwela,
- kamienicę van der Lindów,
- pomnik Poległych Stoczniovców – trzy krzyże z kotwicami – symbol upamiętniający krwawe ofiary strajków robotniczych grudnia 1970 r.,
- pomnik Obrońców Poczty Polskiej,
- pomnik Jana III Sobieskiego,
- Szkołę Mariacką,
- halę targową z 1896 r.,
- Stajnię Miejską,
- dworzec Gdańsk Główny – historyzujący budynek z 1900 r.

Informacja:

Gdańskie Centrum Informacji Turystycznej ****, ul. Długi Targ 28/29, 80-830 Gdańsk, tel. 58 301 43 55, www.gdansk.pl

Wydarzenia:

- Festiwal Szekspirowski,
- Gdański Festiwal Muzyczny,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej w Oliwie,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej Chóralnej i Kameralnej),
- Gdański Festiwal Carillonowy,
- Mozartiana,
- Solidarity of Arts,
- Międzynarodowy Bałtycki Konkurs Pianistyczny,
- Gdańskie Noce Jazzowe,
- Festiwal Jazz Jantar,
- Jarmark św Dominika,
- Międzynarodowy Festiwal Teatrów Plenerowych i Ulicznych „Feta”,
- Bałtyckie Dni Kultury Żydowskiej,
- Dzień Jedności Kaszubów.

GDAŃSK – WESTERPLATTE

POM 1B ok. 1,6 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Majora Henryka Sucharskiego (parking)
– trasa spacerowa obejmuje teren od muzeum do placu pomnika Westerplatte

Westerplatte to uformowany półwysp (wcześniej wyspa) w Gdańsku, przy ujściu Martwej Wisły do Zatoki Gdańskiej. W latach 1926-1939 należała do Rzeczypospolitej Polskiej będąc wewnątrz terytorium Wolnego Miasta Gdańska. Westerplatte stało się symbolem wybuchu II wojny światowej. Do 1939 r. funkcjonowała tam Wojskowa Składnica Tranzytowa, której obrona we wrześniu 1939 stała się symbolicznym początkiem II wojny światowej oraz polskiego oporu przeciw agresji niemieckiej. Miejsca związane z polem bitwy o Westerplatte zostały wpisane 1 września 2003 r. na Listę Pomników Historii.

Informacja:

Wartownia Nr 1 Westerplatte, ul. Mjr. H. Sucharskiego, tel. 531 068 365

GDAŃSK – OLİWA

ok. 1 km *

POM 1D

Trasa spacerowa: Ul. Cystersów

(parking) – zwiedzanie obejmuje zespół pocysterski, katedrę, Muzeum Archidiecezjalne, kościół św. Jakuba, ogród angielsko-chiński

Oliwa jest dzielnicą Gdańska, położoną w północnej części miasta i granicząca z Sopotem. Przez wieki Oliwa była wsią klasztorną opactwa Cystersów. W 1874 r. uzyskała prawa miejskie, a od 1926 r. została dzielnicą Gdańska. Pierwsza wzmianki o Oliwie dotyczą fundacji klasztoru Cystersów z 1186 r. Zakonnicy uzyska-

li wtedy od pomorskiego księcia Sambora I akt nadania kilku osad – w tym Oliwę, która na długie wieki stała się wsią klasztorną, a jej historia związana była bezpośrednio z historią opactwa cysterskiego. W pierwszej połowie XIII w. wybudowane wcześniej oratorium zaadaptowano na prezbiterium, dobudowano kaplicę, zbudowano transept i zasadniczy korpus kościoła. W XIV w., po pożarze, odbudowano kościół w stylu gotyckim. Największą wartością w archikatedrze są wielkie organy (posiadają 96 głosów i 5 manuałów).

Informacja:

Muzeum Archidiecezjalne, ul. Biskupa Edmunda Nowickiego 1, 80-330 Gdańsk, tel. 58 552 00 51, www.archikatedraoliwa.pl, Gdańskie Centrum IT ****, ul. Długi Targ 28/29, 80-830 Gdańsk, tel. 58 301 43 55, www.gdansk.pl

GDAŃSK – REJS ZATOKĄ

(ok. 2, 3, 5 godzin) *

POM 1C

Ogromną atrakcją zwiedzania Gdańska jest możliwość odbycia rejsów zarówno po porcie gdańskim od Bramy Zielonej do Westerplatte oraz po Zatoce Gdańskiej.

Rejsy:

- Gdańsk Brama Zielona
- Westerplatte – Gdańsk
- Gdańsk – Zatoka Gdańska
- Gdańsk – Gdynia

Informacja:

Żegluga Gdańska, Zielona Brama przy Zielonym Moście, tel. 58 301 49 26, www.zegluga.pl, Kasa Tramwaju Wodnego w Gdańsku, tel. 662 157 340

GDAŃSKI TEATR SZEKSPIROWSKI

(ok. 1 godzina) *

POM 1E

To jedyny w Europie

zrekonstruowany teatr elżbietański z otwieranym dachem i ruchomą sceną. Jest też jedynym teatrem szekspirowskim w Polsce. Powstał w miejscu, gdzie od początku XVII w. funkcjonował budynek Szkoły Fechtunku – pierwszy publiczny teatr ówczesnej Rzeczypospolitej. Służył on zarówno do ćwiczeń i zawodów szermierczych, jak i do wystawiania przedstawień. Wszystko to odbywało się pod gołym niebem, na dużym, wewnętrznym dziedzińcu. Obecnie, w miejscu, które było kolebką sztuki teatru w północnej części Polski, stoi jeden z najbardziej niezwykłych teatrów świata. Budynek, uznawany za jedno z największych dzieł architektury ostatnich lat, pokryty jest 1 200 000 antracytowych cegieł i ceglanej kostki brukowej, a jego drewniane wnętrza przenosi widzów do czasów Szekspira. Może pomieścić do 1000 gości, w zależności od ustawienia sali i rodzaju wydarzenia.

Informacja:

Gdańsk Teatr Szekspirowski, ul. W. Bogusławskiego 1, 80-818 Gdańsk, tel. 58 351 01 51, www.teatrszekspirowski.pl

GDAŃSK – MUZEUM BURSZTYNY

POM 1F ok. 0,2 km *

Muzeum Bursztynu jest jednym z najmłodszych gdańskich muzeów, otwarte w 2006 r. Jego siedzibą jest zabytkowy, unikatowy w skali Europy, gotycko-renesansowy Zespół Przedbramia ulicy Długiej. Usytuowany jest w centrum krzyżowania się szlaków turystycznych miasta. Składa się z trzech części: Wieży Więziennej, Szyi z Domem Więziennym i Katowni. Niegdyś stanowił kluczowy element fortyfikacji średniowiecznego Gdańska.

Muzeum Bursztynu prezentuje historię powstania bursztynu, jego właściwości, pozyskiwanie oraz obróbkę na przestrzeni dziejów – od czasów najdawniejszych do współczesności. W pierwszej sali wystawiennej znajduje się unikatowa kolekcja okazów przyrodniczych – bezcenny zbiór naturalnych form bursztynu, w tym ogromnych brył, inkluzji zwierzęcych i roślinnych, wyszukanych odmian barwnych oraz rozmaitych żywic kopalnych występujących na świecie.

Informacja:

Muzeum Bursztynu, ul. Targ Węglowy 26, 80-836 Gdańsk, tel. 58 301 47 33, www.mhmg.pl

GDAŃSK – JARMARK ŚW. DOMINIKA

ok. 3 km * **POM 1G**

Jarmark św. Dominika to cykliczna impreza kulturalna, która co roku w sierpniu odbywa się w Gdańsku na Głównym Mieście. Jest jedną z największych tego typu imprez plenerowych w Europie. Tradycja Jarmarku liczy sobie 757 lat, odkąd został on ustanowiony bullą papieską Aleksandra IV w 1260 r. na wniosek Dominikanów.

Ludowy festyn pierwotnie służył nabożnym modłom i zabawie, a później przekształcił się w imprezę handlowo-kulturalną o dużym znaczeniu dla miasta. Początkowo odbywał się na placu Dominikańskim, ale wraz z postępującym rozwojem imprezy plac szybko okazał się zbyt mały i jarmark przeniósł się w okolice Wałów Jagiellońskich i ul. Długiej. Zaczęły także powstawać nowe, dodatkowe place targowe, takie jak Targ Drzewny, Sienny, Węglowy, Wąchany, Rybny, których nazwy pochodziły od towarów, jakimi na nich handlowano. Na sierpniowe jarmarki do portu Gdańskiego przybywały statki z różnych krajów. Oprócz kupców zbierali się także liczni cyrkowcy, kuglarze, akrobaci i zespoły teatralne.

Jarmark św. Dominika stał się ważnym świętem, na które przybywała szlachta, a nawet sam król. Jarmark św. Dominika odbywał się w Gdańsku corocznie przez kilka wieków, dopiero II wojna światowa spowodowała, że zniknął z miasta na 33 lata. W 1972 r. z inicjatywy Wojciecha Świącickiego, dziennikarza popularnej gdańskiej popołudniówki „Wieczoru Wybrzeża”, powrócono do tradycji jarmarku. Od wielu lat co roku bierze w niej udział ponad 1000 handlowców, artystów, rzemieślników i kolekcjonerów, a odwiedza ją codziennie ok. 70 tys. osób. Wg organizatorów, w czasie każdego Jarmarku przez ulice Starego Miasta przewija się w sumie ok. 5-7 mln odwiedzających. Formuła jarmarku nawiązuje do jego średniowiecznych tradycji, czyli handlowania i dobrej zabawy.

Informacja:

Międzynarodowe Targi Gdańskie S.A., www.jarmarkdominika.pl, Gdańskie Centrum IT ****, ul. Długi Targ 28/29, 80-830 Gdańsk, tel. 58 301 43 55, www.gdansk.pl

POM 2A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Armii Krajowej/Zawiszy Czarnego (parking Plaża Gdynia, Teatr Muzyczny im. D. Baduszkowej, Muzeum Marynarki Wojennej, plac zabaw, plaża) – ul. K.O. Borchardta (Park Rady Europy) – skwer T. Kościuszki – Nadbrzeże Pomorskie (ORP Błyskawica, statek – muzeum Dar Pomorza, Żegluga Bałtycka) – Molo Południowe (pomnik żagle, Bałtycki punkt IT, Akwarium MIR) – Nabrzeże M.A. Beniowskiego – Nabrzeże Młodych Żeglarzy – parking

– ul. Parkowa – ul. B. Chrobrego – ul. Grunwaldzka – ul. F. Chopina – ul. T. Kościuszki (kościół św. Jerzego) – ul. Obrońców Westerplatte – ul. J. Czyżewskiego (dworek Sierakowskich – ul. Bohaterów Monte Casino – pl. Przyjaciół Sopotu – ul. Powstańców Warszawy – J. Goyki

Gdynia znajduje się na styku dwóch krain geograficznych Pojezierza Kaszubskiego i Pobrzeża Kaszubskiego na Bałtykiem. Wchodzi w skład aglomeracji Trójmiejskiej.

Pierwsze zapiski historyczne dotyczące Gdyni, pochodzą z początku XIII w., pod nazwą Gdina, jako wioska należąca do parafii w Oksywiu. Była ona wówczas własnością Cystersów z Oliwy, a później Jana z Róźcina, który tę rolniczo-rybacką wieś w 1382 r. podarował sprowadzonemu przez siebie do Kartuz zakonowi Kartuzów. Przez ok. 400 lat Gdynia należała do Kartuzów. Od I rozbioru Polski do końca I wojny światowej znalazła się pod władaniem pruskim. Z dawnej wioski i kurortu dla plażowiczów w latach 1921-30 powstało nowe miasto z portem handlowym, rybackim i wojennym. W 1934 r. Gdynia stała się największym portem na Bałtyku pod względem wielkości przeładunków, a zarazem najnowocześniejszym portem w Europie.

Warto zobaczyć:

- modernistyczne śródmieście – układ urbanistyczny miasta,
- Muzeum Morskie,
- Dar Pomorza,
- ORP Błyskawicę,
- Centrum nauki Experiment,
- Gdynia Port, (rejsy na Hel),
- Muzeum Miasta Gdynia,
- Muzeum Marynarki Wojennej z 1953 r.,
- Gdynia – Orłowo – klif nadmorski,
- kościół pw. św. Mikołaja,
- kościół pw. św. Michała Archanioła,
- osadę rzemieślniczą Mały Kack z XVI w.,
- liczne wille i pensjonaty z pocz. XX w.,
- zespół dworca kolejowego,
- zespół dworsko-krajobrazowy Kolibki,
- zespół dworsko-parkowy w Orłowie,
- zespół Hali Targowej,
- zespoły ruralistyczne dawnych wsi Oksywie, Wielki Kack, Orłowo,
- zespół urbanistyczny Kamiennej Góry.

Wydarzenia:

- Złot Żaglowców,
- Gdynia Open'er Festival.

Informacja:

Miejska IT w Gdyni****, ul. 10 lutego 24, 81-364 Gdynia, tel. 58 622 37 66,

ok. 1 km *

POM 3A

Trasa spacerowa:

Ul. J. Goyki – al. F. Mamuszki (park, plaża, Hotel Sofitel Grand Sopot, Hotel Sheraton) – skwer Kuracyjny (molo) – al. Wojska Polskiego (skwer Bowiena, kościół Zbawiciela, park im. Marii i Lecha Kaczyńskich, Muzeum Sopotu) – ul. księcia J. Poniatowskiego – ul. Parkowa – ul. B. Chrobrego – ul. Grunwaldzka – ul. F. Chopina – ul. T. Kościuszki (kościół św. Jerzego) – ul. Obrońców Westerplatte – ul. J. Czyżewskiego (dworek Sierakowskich – ul. Bohaterów Monte Casino – pl. Przyjaciół Sopotu – ul. Powstańców Warszawy – J. Goyki

Warto zobaczyć:

- deptak spacerowy – Monciak, ulica Bohaterów Monte Cassino o długości 635 m,
- ogród zdrojowy z 1910 r., ob. skwer,
- dom zdrojowy z 1910 r., ob. m.in. zaplecze rekreacyjno-konferencyjne hotelu Sheraton,
- drewniane molo spacerowe z XIX/XX,
- strzelnicę z budynkiem gospodarczym murowano-szachulcową z pocz. XX, ob. hotel Parkowy z restauracją, ul. Moniuszki 10,
- neogotycki kościół garnizonowy św. Jerzego z lat 1899-1901 r., ul. Kościuszki 1,
- kościół św. Andrzeja Boboli, ul. Powstańców Warszawy 15,
- kościół św. Bernarda, ul. Abrahama 41-43,
- kościół Zesłania Ducha Świętego, ul. Kujawska 50-52,
- kościół NMP Gwiazdy Morza, ul. Kościuszki 19,
- kościół Najświętszego Serca Pana Jezusa, ul. Malczewskiego 18,
- kościół św. Michała Archanioła, ul. 3 Maja 38a,
- ewangelicko-augsburski kościół Zbawiciela z lat 1913-19, ul. Parkowa 5, (luteranie),
- kościół Chrystusowy, ul. Obrońców Westerplatte 21 (Uczniowie Chrystusa/Campbelli),
- willę murowano-szachulcową z 1904 r., ul. Morska 7,
- zespół pałacowy „Stawowie” z 2. połowy XIX w., obejmujący pałac oraz park,
- szkołę żeńską z lat 1903-04, ob. II LO im. Bolesława Chrobrego,
- dwór „Hiszpański” murowano-szachulcowy z połowy XVII w., przebudowany pod koniec XIX, al. Niepodległości 781,
- willę z 1910 r., ob. szkoła muzyczna, ul. Obrońców Westerplatte 18-22,
- willę z 1904 r. wraz z ogrodzeniem, ul. Obrońców Westerplatte 30,
- willę secesyjną Bergera z 2. połowy XIX w., z ogrodem, ul. Obrońców Westerplatte 24,
- dom, ul. Paderewskiego 12,
- dom, ul. Parkowa 10,
- Muzeum Sopotu, w latach 1945-83 rezydencja władz PRL,
- Operę Leśną z 1909 r., Międzynarodowym Festiwalom Piosenki,
- latarnię morską,
- figurę rybaka na linie,
- Krzywy Domek.

Informacja:

Informacja Turystyczna w Sopocie****, pl. Zdrojowy 2, 81-720 Sopot, tel. 58 550 37 83, www.sopot.pl

NA ZAMKU W BYTOWIE

POM 4A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Zamkowa (parking, zamek Krzyżacki, sąd) – ul. 1 Maja – ul. Podzamcze – ul. Kościelna – rynek (kościół św. Katarzyny Aleksandryjskiej i św. Jana Chrzciciela, plac, fontanna) – ul. Wojska Polskiego – ul. 1 Maja – ul. Zamkowa

Bytów położony jest na Pojezierzu Bytowskim, nad rzekami Borują oraz Bytową i jeziorem Jeleń.

Warto zobaczyć:

- dawny kościół ewangelicki pw. św. Elżbiety z lat 1847-1854, ob. rzym.-kat. pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej i św. Jana Chrzciciela,
- cerkiew pw. św. Jerzego, dawny kościół ewangelicki ob. greckokatolicki, ul. Józefa Słipyja z XVII w.,
- zamek krzyżacki z XIV/XV w.,
- młyn zamkowy z 1791 r., ob. restauracja, ul. Młyńska 6,
- wieżę – pozostałość po kościele pw. św. Katarzyny z poł. XIV w., ob. galeria sztuki,
- kamienice z XVIII/XIX w., ul. Jana Pawła II nr 10, 12, 14,
- pocztę z ok. 1800 r., ul. Wojska Polskiego 10,
- spichlerz szachulcowy z poł. XIX, ul. Ogrodowa 10,
- most kolejowy (kamienno-ceglany) na rzece Boruji z lat 1882-84.

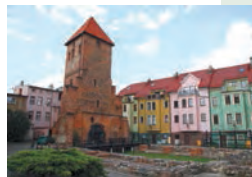

Wydarzenia:

- Wielki Turniej Rycerski Gryfa Pomorskiego

Informacja:

Punkt Informacji Turystycznej na Zamku w Bytowie, ul. Zamkowa 2, 77-100 Bytów, tel. 59 833 74 10, www.bytow.com.pl

SZLAK ELEKTROWNI WODNYCH

trasa samochodowa
ok. 200 km ***

POM 4B

Dla pasjonatów techniki, aktywnych i ciekawych świata turystów swoje tajemnice odkryją zabytki hydrotechniki. Porozrzucone po całym województwie elek-

rownie, mosty, kanały, śluzy, zapory i młyny, stanowią dowód rozwoju myśli hydrotechnicznej Pomorza.

Szlak imponuje ilością atrakcji. Obejmuje 27 elektrowni wodnych, pokrywając się częściowo ze „Szlakiem najstarszych elektrowni wodnych”, 6 kanałów, 3 akwedukty, 5 śluz, 7 mostów, 11 młynów wodnych, 1 kuźnię wodną, zaporę, twierdzę wodną i przepompownię. W sumie liczy ponad 60 obiektów.

Warto zobaczyć:

- elektrownie wodne Raduni (8): w Rutkach, Łapinie, Bielkowie, Straszynie, Prędzieszynie, Kuźnicach, Juszkowie i Pruszczu Gdańskim,
- elektrownie wodne w dorzeczu Słupi(5): Skarszów Dolny, Krzynia, Strzegomino, Gałąźnia Mała i Struga,
- elektrownie wodne w dorzeczu Łupawy (6): w Smołdzinie, Żelkowie i w Pogonicach są udostępnione do zwiedzania, na Wieprzy zaś znajduje się elektrownia w Biesowicach,
- zabytki Żuław Wiślanych i Powiśla: Śluza Gdańska Głowa, Przepompownia w Chłodniewie, Akwedukt w Grabinach-Zameczku, Zwodzone i zabytkowe mosty żuławskie,
- zabytki hydrotechniczne Gdańska i okolic: Kanał Raduni, Kamienna Śluza i Optyw Motławy, Wielki i Mały Młyn, zabytkowa kuźnia na Potoku Oliwskim, przekop Wisły, Śluza Przegalina,
- zabytki hydrotechniki Borów Tucholskich: Wielki Kanał Brdy, kanał Wdy, akwedukt w Fojtowie.

Informacja:

www.pomorskie.travel

POM 5A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Gimnazjalna (parking, mury obronne, bazylika Ścięcia św. Jana Chrzciciela) – Stary Rynek – ul. Młyńska – ul. Grobelna – ul. 31 Stycznia (Brama Człuchowska, Muzeum Historyczno-Etnograficzne) – ul. Podmurna – ul. Staroszkolna – ul. Kręta – ul. T. Kościuszki – ul. Gimnazjalna

Miasto położone jest na Pomorzu Gdańskim, na pograniczu regionów: w zachodniej części Borów Tucholskich oraz w północnej części Krajny, w pasie Pojezierza Południowopomorskiego (w tym Borów Tucholskich oraz Pojezierza Krajeńskiego).

Warto zobaczyć:

- średniowieczny układ przestrzenny Starego Miasta z kamieniczkami z XVIII i XIX w.,
- Bramę Człuchowską z XIV w., z Muzeum Historyczno-Etnograficznym, w basztach m.in. galeria sztuki współczesnej, biblioteka i oddział Archiwum Państwowego,
- gotycką bazylikę pw. Ścięcia św. Jana Chrzciciela z XIV w.,
- barokowe kolegium pojezuickie z kościołem pw. Zwiastowania NMP z XVIII w.,
- średniowieczne mury miejskie okalające Stare Miasto oraz liczne baszty,
- Basztę Szewską z XIV w.,
- Basztę Wronią z XIV w.,
- Basztę Kurza Stopa z XIV w.,
- Basztę tzw. Dom Szewski z XIV w.,
- gotycką Basztę Kościelną z pierwszej poł. XIV w., pełniła role mieszkania księży i zakrystii,
- neogotycki ratusz z 1902 r.,
- konwikt – dawny kościół i klasztor Augustianów z lat 1786-94, ob. katolickie LO im. Romualda Traugutta,
- eklektyczny budynek starostwa z 1892 r.,
- spichlerze z XVIII/XX w., przy ul. Krótkiej,
- eklektycznym zespół poszpitalny z II poł. XIX i pocz. XX w.,
- wieżę ciśnień (wodną).

Informacja:

Centrum IT w Chojnicach, ul. Stary Rynek 4,
89-600 Chojnice, tel. 52 397 05 97, www.miastochojnice.pl

ok. 1-25 km *** POM 5B

Trasa spacerowa:

Park można zwiedzać od świtu do zmierzchu bez względu na porę roku, wyłącznie po oznakowanych szlakach turystycznych i ścieżkach dydaktycznych, pieszo, rowerem i na nartach biegowych

Park Narodowy Bory Tucholskie utworzony został w 1996 r. i leży w powiecie chojnickim, w granicach gmin Chojnice i Brusy. Park położony jest na Równinie Tucholskiej w dorzeczu rzek Brdy i Wdy i jest częścią Pojezierza Pomorskiego. Siedzibą dyrekcji parku jest miejscowość Charzykowy, położona ok. 3 km od Chojnic. Utworzenie w Borach Tucholskich parku narodowego miało na celu ochronę oligotroficznego krajobrazu sandrowego, jedyne tego typu w obecnie istniejących parkach narodowych w Polsce, a unikatowego w Europie.

Na terenie PNBT wyróżniono 37 zbiorowisk roślinnych. Dominują w Parku ekosystemy świeżych borów sosnowych, bory chrobotkowe z dużym udziałem rzadkich gatunków porostów, rośliny związane z jeziorami i torfowiskami wysokim i przejściowym oraz śródleśne łąki.

Na obszarze parku stwierdzono występowanie 144 gatunków ptaków, w tym 108 lęgowych, m.in. żuraw, puchacz, bielik, gągoł i zimorodek. Symbolem PNBT jest głuszec. Z dużych ssaków występują: jelenie, sarny, dziki, lisy, kuny, jenoty, wydry, borsuki i bobry europejskiego, 25 gatunków ryb, 43 gatunki ssaków, 13 gatunków płazów i 6 gatunków gadów. Szczególną rolę w środowisku pełnią nietoperze: karlik większy, gacek brunatny, nocek duży, rudy i Natterera. W jeziorach parku występują: sieja, sielawa, węgorz, okoń, lin, leszcz, różanka, koza, miętus. Płazy reprezentują: żaba trawna, moczarowa, ropuchy zielona i szara oraz traszki grzebieniasta i zwyczajna. Z gadów najliczniej występuje żmija zygzakowata.

Warto zobaczyć:

- akwedukt w Fojutowie z 1848 r.,
- kręgi kamienne i kurhany w Odrach, prawdopodobnie cmentarzysko Gotów z I i II w. n.e., rezerwat położony jest po prawej stronie rzeki Wdy, w kręgach i kurhanach odkryto ponad 600 grobów,
- rezerwat przyrody Cisy Staropolskie im. Leona Wyczółkowskiego jest najstarszym rezerwatem w Polsce i drugi w Europie,
- Jezior Wdzydzkie, zwane Morzem Kaszubskim,
- trasy kajakowe na rzece Brdzie, ok. 233 km tras,
- liczne trasy piesze (ok 45 km tras),
- ścieżki edukacyjne (Botaniczna, Niebieska Ścieżka, Czerwona Ścieżka, Zielona Ścieżka),
- liczne trasy rowerowe ok. 25 km tras.

Informacja:

Park Narodowy „Bory Tucholskie”, ul. Długa 33, 89-606 Charzykowy,
tel. 52 398 83 97, www.pnbt.com.pl

POM 6A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Rynek (parking, fontanna, skwer) – ul. Wejhera (kościół św. Jakuba Apostoła) – ul. Kościelna (zamek Krzyżacki, Lasek Luizy) – ul. Parkowa – ul. Dworcowa – rynek

Człuchów leży na pograniczu Kaszub i Krajny, w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, pomiędzy jeziorami: Urzędowym, Miejskim Małym, Miejskim Dużym oraz największym Rychnowskim. Niewątpliwą atrakcją Człuchowa i okolic jest połodowcowe ukształtowanie terenu z charakterystycznymi jeziorami oraz malowniczymi wzgórzami morenowymi z gęsto porośniętymi lasami. Tak bogate i różnorodne środowisko przyrodnicze stanowi naturalny raj dla żeglarczy, wędkarzy, grzybiarzy czy też miłośników wypoczynku.

Warto zobaczyć:

- układ urbanistyczny dawnego śródmieścia z XIV w.,
- zamek krzyżacki z XIV w., z parkiem i zachowaną ośmioboczną 46-metrową wieżą, lochami, fosami i murami obronnymi, Muzeum Regionalne,
- barokowy kościół pw. św. Jakuba Apostoła Starszego z XVII w., z wieżą z XVIII w., ufundowany przez starostę Jakuba Wejhera,
- park miejski „Lasek Luizy” z XIX w.,
- dwór murowano-szachulcowy z 1 poł. XIX w.,
- budynek poczty z 1892 r.,
- zabytkowe kamienice z XIX w. przy ul. Królewskiej,
- wille z końca XIX w. przy ul. Batorego.

Informacja:

Centrum IT w Człuchowie, os. Wazów 1, 77-300 Człuchów, tel. 59 834 53 66, www.czluhow.eu

ok. 1 km * POM 7A

Trasa spacerowa:

Ul. Wojska Polskiego (parking, starostwo, skwer, figury z JP II dla niewidomych, pomnik) – ul. F. Chopina – ul. Grunwaldzka (wzdłuż kanału Raduni, kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego) – ul. Wojska Polskiego

Pruszcz Gdański leży na styku Żuław Wiślanych i Pojezierza Kaszubskiego, nad rzeką Radunia. W miejscowości znajduje się początek Kanału Raduni. Pruszcz Gdański przynależy do aglomeracji gdańskiej i przylega od południa do Gdańska.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z ok. 1367 r.,
- kościół parafialny pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy,
- pałac Winkerta z 1875 r.,
- dom mieszkalny z XIX w., ul. Krótka nr 6,
- klasycystyczny dom mieszkalny z XIX w., ul. Grunwaldzka nr 23,
- Kanał Raduni,
- zespół cukrowni Pruszcz,
- zespół młyna przy ul. Wojska Polskiego 42.
- elektrownię wodną Pruszcz I z 1921 r. w rozwidleniu rzeki Raduni (Kanał Raduni i Stara Radunia).

Informacja:

Urząd Miasta W Pruszczu Gdańskim, ul. Grunwaldzka 20, 83-000 Pruszcz Gdański, tel. 58 775 99 21, www.pruszcz-gdanski.pl

POM 8A ok. 1,2 km *

Trasa spacerowa:

Rynek (parking, kościół św. Kazimierza) – ul. Dworcowa – ul. Parkowa – pl. św. Brunona – ul. Klasztorna (Kartuskie Centrum Kultury, kolegiata, erem, zabudowania klasztorne, Jezioro Klasztorne Małe) – powrót tą samą drogą do rynku

Kartuzy położone są w granicach Pojezierza Kaszubskiego nad czterema jeziorami zwanymi kartuskimi: jezioro Karczemne, Klasztorne Duże, Klasztorne Małe i Mielenko.

Miasto Kartuzy jest jednym z centrów regionu kaszubskiego.

Warto zobaczyć:

- gotycką kolegiatę Wniebowzięcia NMP, kościół klasztorny Kartuzów z lat 1383-1405, oryginalny dach w kształcie trumny i hełm na wieży, barokowy z 1731-1733, we wnętrzu cenne wyposażenie XV-XVIII w., gotycki ołtarz 1444 r., bogate barokowe stalle z 1641 i 1677, ściany prezbiterium obite flandryjskim kurdybanem z 1683 r.,
- Erem – pustelnia z ok. 1400 r.,
- rynek, fontannę,
- piaskowcową rzeźbę Madonny z 1750 r.,
- średniowieczny refektarz klasztorny z XV w., ob. Galeria Refektarz,
- poewangelicki kościół św. Kazimierza z lat 1885-1887,
- budynek poczty z 1890 r. w stylu manieryzmu niderlandzkiego przy ul. Parkowej 2,
- pomnik Matki Boskiej Królowej Korony Polskiej z 1927 r., autorstwa Marcina Rożka,
- modernistyczny dom z 1933 r., ul. Majkowskiego 22,
- modernistyczny dom z pocz. XX w., ul. Majkowskiego 24.

Informacja:

Urząd Gminy Kartuzy, ul. Hallera 1, 83-300 Kartuzy, tel. 58 681 05 02, www.kartuzy.pl

ok. 1,5 km * POM 8B

Wieś Szymbark położona jest na Kaszubach, na obszarze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego, w Szwajcarii Kaszubskiej, u podnóża wzgórza Wieżycy, w paśmie Wzgórz Szymbarskich.

Centrum Edukacji i Promocji Regionu (CEPR) w Szymbarku jest

miejszem magicznym i nietuzinkowym, położonym w samym sercu Kaszub, u stóp największego wzniesienia na Pomorzu – góry Wieżycy. Oferta skierowana jest w szczególności do rodzin z dziećmi i wycieczek szkolnych. To właśnie dla nich przygotowano niezliczoną ilość atrakcji oraz ciekawe programy edukacyjne, tak aby czas spędzony tu utkwiał w ich pamięci, pozostając miłym wspomnieniem i ciekawą alternatywą dla szkolnej lekcji historii. W towarzystwie przewodnika, goście mogą zwiedzić unikalne w skali świata obiekty m.in. Najdłuższą Deskę Świata dł. 46,53 cm, Dom Sybiraka, Bunkier TOW Gryf Pomorski, Kaszubski Świat Bajek, Największy Koncertujący Fortepian Świata, Statuę Świętowida Kaszubskiego. Jedną z najbardziej charakterystycznych atrakcji znajdującą się w CEPR jest Dom do Góry Nogami, cieszący się ogromną popularnością wśród turystów, którzy na własnej skórze mogą odczuć efekty zawirowań błędniaka. Zapraszamy również do aktywnego wypoczynku w naszym Parku Linowym, obejrzenia seansu w Kinie XD, złowienia ryby na łowisku i skosztowania piwa z browaru. Na terenie CEPR znajdują się również takie atrakcje jak: własnoręczny wypiek chleba, samodzielne pieczenie kiełbasek, plac zabaw, mini zoo, sala biesiadna.

Informacja:

Centrum Edukacji i Promocji Regionu w Szymbarku, tel. 605 570 637, 512 043 759, www.cepr.pl

POM 9A ok. 1,4 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Wojska Polskiego – ul. Ogrodowa (parking) – ul. Ogrodowa – ul. Kościelna (kościół Świętej Trójcy) – ul. Partyzantów – rynek (ratusz – muzeum, fontanna, pomnik Remusa) – ul. Świętojańska (kościół Zmartwychwstania Pańskiego) – ul. Zgromadzenia Księża Zmartwychwstańców – ul. W. Sikorskiego – ul. Miodowa (Stary Browar) – ul. Stodowa – ul. Długa – ul. Targowa – ul. Ogrodowa

Warto zobaczyć:

- średniowieczny układ urbanistyczny ulic najstarszej części miasta,
- rynek i kamienice z XIX w.,
- neogotycki ratusz z 1843 r.,
- neobarokowy kościół farny pw. Świętej Trójcy z 1642 r., ob. z lat 1914-1917, założony na planie krzyża greckiego, w kościele cudowny obraz Matki Boskiej Kościerskiej z 1616 r. kopia dzieła z IX w.,
- neogotycki, poewangelicki kościół Zmartwychwstańców pw. Zmartwychwstania Pańskiego z lat 1892-1894,
- pięć kościorską Matki Bożej Bolesnej z 1430 r. w kaplicy siostr Niepokalanek,
- pomnik Józefa Wybickiego autorstwa Wawrzyńca Sampa z 1975 r.,
- gmach Sądu Rejonowego przy ul. Dworcowej,
- budynek byłego browaru z zabytkowym kominem przy ul. Miodowej (ob. hotel, pub, pizzeria i Centrum Handlowe – Stary Browar Kościerzyna),
- budynek Starostwa Powiatowego przy ul. 3 maja,
- popiersie Franciszka Sędzickiego, wybitnego poety kaszubskiego, publicyści i pisarza,
- pomnik Chrystusa Króla przy ul. Kaplicznej,
- popiersie Tomasza Rogali, działacza kaszubskiego walczącego w okresie zaborów o uratowanie tożsamości regionalnej i polskiej Kaszubów,
- popiersie Leona Heyke – księdza i folklorysty, poety, autor – szołobułek – chętnie granych na Kaszubach scenicznych anegdot, największym osiągnięciem są Pieśni Północy zebrane w tomie Kszębszcze śpiewe,
- pomnik ku czci Józefa Wybickiego, syna Ziemi Kaszubskiej urodzonego w Będominie (polityk, prawnik, pisarz i żołnierz, w 1797 r. napisał tekst do obecnego polskiego hymnu narodowego),
- pomnik Remusa, przedstawiający bohatera powieści Aleksandra Majkowskiego pt. „Życie i przygody Remusa”.

ul. Zgromadzenia Księża Zmartwychwstańców – ul. W. Sikorskiego – ul. Miodowa (Stary Browar) – ul. Stodowa – ul. Długa – ul. Targowa – ul. Ogrodowa

Informacja:

IT w Kościerzynie, ul. Rynek 9, 83-400 Kościerzyna, tel. 58 680 04 88, www.koscierzyna.gda.pl

WDZYDZE KISZEWSKIE – MUZEUM – KASZUBSKI PARK ETNOGRAFICZNY

ok. 1,6 km * POM 9B

Trasa spacerowa:

Zwiedzanie parku etnograficznego odbywa się z parkingu. Całość obiektu doskonale oznaczona. Przy kasach liczne plany sytuacyjne i mapy zwiedzania

Wdzydze Kiszewskie to wieś kaszubska położona na Pojezierzu Kaszubskim i na obszarze Wdzydzkiego Parku Krajobrazowego nad jeziorem Gołuń.

Znajduje się tu siedziba najstarszego w Polsce skansenu – Kaszubskiego Parku Etnograficznego – założonego w 1906 r. przez Izydora Gulgowskiego i jego żonę Teodorę. Zgromadzono w nim ok. 50 obiektów architektury ludowej z obszaru całych Kaszub i Kociewia z XVII-XIX w., w tym kompletne wyposażenie kilku budynków. W skansenie znajduje się między innymi XVII-wieczny kościółek przeniesiony ze Swornegaci, chata z Piechowic oraz wiatrak holenderski.

Tradycja i kultura kaszubska zachwyca tu swą odrębnością. Znajdują się tu doskonałe warunki do uprawiania turystyki aktywnej: wędrowek pieszych, przejażdżek konnych i rowerowych, kajakarstwa, żeglarstwa, wędkarstwa. Przez gminę przebiegają trzy szlaki regionalne: „Kaszubski”, „Kamiennych Kręgów” i „Wdzydzki” o łącznej długości 64 km. Rozwojowi turystyki konnej sprzyja wzrastająca każdego roku liczba wypożyczalni koni i małych stadnin w rejonie Kościerzyna. Kajakarze znajdą tu 80 km szlaków wodnych i liczne jeziora, których w gminie Kościerzyna jest ponad 60. Sześć z nich zajmuje powierzchnię ponad 100 ha, a największe jest Jez. Wdzydze zwane „Kaszubskim Morzem”, które wraz ze swymi ramionami (Radolne, Jeleń i Gołuń) zajmuje powierzchnię 1430 ha.

Informacja:

Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny im. Teodory i Izydora Gulgowskich we Wdzydzach Kiszewskich, ul. T. i I. Gulgowskich 68, 83-406 Wdzydze tel. 58 686 11 30, www.muzeum-wdzydze.gda.pl
Centrum Usług Turystycznych we Wdzydzach, ul. Wdzydze 31a, 83-406 Wąglkowice, tel. 535 488 130

POM 10A ok. 1,7 km **

Trasa spacerowa:

Pl. Jana Pawła II (parking, katedra, zamek, muzeum, plac, fontanna) – ul. Katedralna – ul. Żwirki i Wigury – ul. Gdańska – ul. Wisłana – ul. Górna – rondo Kresowiaków – ul. F. Chopina – pl. Plebiscytowy (sąd) – ul. Targowa – ul. Batalionów Chtopskich (synagoga) – ul. Braterstwa Narodów – ul. Katedralna

Warto zobaczyć:

- gotycki zamek kapituły pomezkańskiej wzorowany na zamkach krzyżackich z lat 1320-1345 a ukończony w drugiej połowie XIV w.,
- gotycką konkatedrę św. Jana Ewangelisty z XIII i XIV w., w jej murach groby wielkich mistrzów krzyżackich, kwidzyńską pustelnię (rekluzorium), rekluzję b. Doroty z Mątów Wielkich (przy katedrze),
- neogotycki kościół św. Trójcy z lat 1846-1858, w tzw. stylu arkadowym, wg proj. K. F. Schinkla,
- kaplicę metodystów z końca XIX w.,
- kaplicę starołuterańską z końca XIX w.,
- synagogę z lat 1830-1832,
- fragmenty murów miejskich z XIV w.,
- ruiny wieży ratusza z XIV w., rozbudowywanego w XIX w.,
- pałac Fermora z lat 1757-1763, wzniesiony na terenie średniowiecznego Przedzamcza, rozbudowany na siedzibę rosyjskiego gubernatora w XIX w., z płaskorzeźbionym fryzem z 1802 r.,
- eklektyczny pałacyk z lat 1875-1900 na ul. Młynarskiej,
- dawny szpital św. Jerzego z XVIII w.,
- budynek Wyższego Sądu Ziemskiego z lat 1798-1800,
- domy klasycystyczne z ok. 1800 r.,
- spichlerz szachulcowy z początku XIX w.,
- Gimnazjum Królewskie z lat 1835-1838 i 1873,
- siedzibę Zachodniopruskiego Ziemstwa Kredytowego z lat 1864-1866, ob. sąd rejonowy,
- neogotycki zespół koszar wojskowych z lat 1877-1879 (budynek sztabu, koszary, wartownia, hala sportowa, ujeżdżalnia, magazyn),
- kamienice i domy z okresu z XIX/XX w.,
- budynek dawnego Urzędu Finansowego z końca XIX w.,
- neogotycką pocztę z lat 1911-1913,
- zespół zabudowy dawnej Królewskiej Stadniny Koni, Stada Ogierów – Miłosna z lat 1907-1910,
- budynek dawnej łożnicy masonskiej z 1825 r.,
- budynek Urzędu Miasta z lat 1918-1925,
- budynki z okresu międzywojennego, konsulatu Polski (ob. szkoła podstawowa),
- dworzec kolejowy z drugiej poł. XIX w.

Informacja:

Urząd Miejski w Kwidzynie, ul. Warszawska 19, 82-500 Kwidzyn, tel. 55 646 47 00, www.kwidzyn.pl

ok. 1,2 km * **POM 11A**

Trasa spacerowa: Pl. Pokoju

– ul. J. Długosza – ul. Młynarska (muzeum, spichlerz solny – kościół Zielonoświątkowców, zamek krzyżacki) – ul. Przyzaczce – ul. Solna – ul. Derdowskiego (kościół pw. św. Jakuba, mury obronne, Baszta 24) – ul. Basztowa (Baszta Bluszczowa) – ul. S. Wyszyńskiego – al. Wolności (kościół poewangelicki pw. NMP Królowej Polski) – ul. M. Koponickiej (Baszta Kwadratowa) – ul. Armii Krajowej (ratusz) – pl. Pokoju

Warto zobaczyć:

- obszar Starego Miasta z XIII w.,
- gotycki kościół pw. św. Jakuba z XIV i XV w.,
- neogotycki kościół poewangelicki pw. NMP Królowej Polski z lat 1866-70,
- średniowieczne mury obronne z lat 1341-1363,
- basztę narożną zwaną Basztą Bluszczową z ok. 1363 r.,
- Basztę Kwadratową,
- Basztę 24,
- zamek krzyżacki z ok. 1363, dziś zachowany tylko dom zakonny, ob. sąd,
- neogotycki ratusz z lat 1890-1900,
- pocztę z 1905 r.,
- eklektyczne i secesyjne domy i kamienice z końca XIX i pocz. XX w.,
- spichrz z końca XIX w.,
- kamienicę z 1910 r.,
- spichlerz solny z XVII w., ob. kaplicę zielonoświątkowców.

Informacja:

Urząd Miejski w Lęborku, ul. Armii Krajowej 14, 84-300 Lębork, tel. 59 862 42 80, www.lebork.pl

ŁĘBA

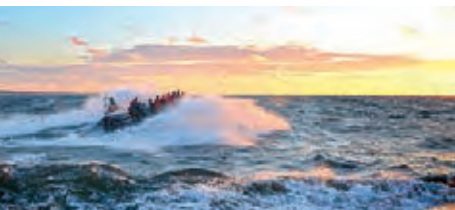
ok. 6,4 km **

POM 11B

Trasa spacerowa:

Ul. Jachtowa (parking Port jachtowy) – falochron zachodni (plaża zachodnia) – powrót do centrum – ul. Jachtowa – ul. Turystyczna – ul. H. Sienkiewicza (most nad rzeką Łęba) – ul. M. Kopernika – wzdłuż nabrzeża (port rybacki) – ul. Wybrzeże – ul. Kościuszki (most na Łębie) – ul. Abrahama – wzdłuż nabrzeża – ul. T. Kościuszki (kapitanat portu, Urząd Morski) – falochron wschodni (plaża wschodnia) – powrót ul. T. Kościuszki – ul. 11 Listopada – ul. H. Sienkiewicza – ul. Turystyczna – ul. Jachtowa

Łęba położona jest na Wybrzeżu Słowińskim, na skraju Słowińskiego Parku Narodowego. Miejscowość ma charakter typowo wypoczynkowy (port morski i kąpieliska). Na zachód od miasta rozciąga się Słowiński Park Narodowy z ruchomymi wydmy i jeziorami Łębsko i Gardno.

Warto zobaczyć:

- port morski i jachtowy,
- deptak na ul. Abrahama,
- barokowy kościół Wniebowzięcia NMP z 1683 r. z wieżą szachulcową z XVIII w.,
- Słowiński Park Narodowy – wydmy ruchome, uznany przez UNESCO za światowy rezerwat biosfery,
- wyrzutnie rakiet – muzeum,
- Rodzinny Park Rozrywki – Łęba Park,
- fokarium,
- Wicko z dziesięcioma rekordami Guinnessa,
- polecamy rejsy morskie i po jeziorze Gardno.

Informacja:

Punkt IT w Łębie***, ul. 11 listopada 5a, 84-360 Łęba, tel. 59 866 25 65, 790 883 354, www.leba.pl

– ul. H. Sienkiewicza (port rybacki) – ul. Wybrzeże – ul. Kościuszki (most na Łębie) – ul. Abrahama – wzdłuż nabrzeża – ul. T. Kościuszki (kapitanat portu, Urząd Morski) – falochron wschodni (plaża wschodnia) – powrót ul. T. Kościuszki – ul. 11 Listopada – ul. H. Sienkiewicza – ul. Turystyczna – ul. Jachtowa

SŁOWIŃSKI PARK NARODOWY – RUCHOME WYDMY

ok. 16 km ** **POM 11C**

Trasa spacerowa:

Słowiński Park Narodowy dostępny jest dla ruchu turystycznego w okresie od 1.V do 30.IX od godz. 8 do 16.00. Do parku można dojechać samochodem od strony Łęby, kierując się do Rąbki, a tam samochód możemy zostawić na parking. Można tam dotrzeć także z Łęby Melexem (tramwaj turystyczny)

Słowiński Park Narodowy jest położony w odległości 8 km na zachód od Łęby Został utworzony w 1967 r. i wpisany przez UNESCO w 1977 r. na Listę Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery. Słowiński Park Narodowy to unikalna przyroda parku na którą składają się: wody, lasy, bagna, torfowiska i wydmy pas mierzwi.

Objął on swoją ochroną niezwykle interesujący, płaski odcinek wybrzeża Bałtyku z unikalną florą i fauną oraz zróżnicowanymi i niepowtarzalnymi krajobrazami. Na terenie parku żyje około 250 gatunków ptaków wraz z rzadko występującym w skali europejskiej orłem bielikiem a także kormoranem czarnym, bocianem czarnym, orlikiem krzykliwym, puchaczem, zimorodkiem batalionem. Położenie parku na europejskim szlaku ptasich wędrówek, a także obecność jezior, bagien, mokradeł i nie zaludnionych terenów, decyduje o tym, że tak wiele gatunków ptactwa gniazduje na jego terenie a dzięki temu park został włączony w 1995 r. do sieci obszarów o międzynarodowym znaczeniu dla ptasich siedlisk podmokłych, tzw. rezerwatów RAM-SAR. Wśród boru wydmowego żyją także liczne ssaki: łosie, daniela, borsuki i bardziej pospolite zwierzęta tj. jelenie, sarny, dziki, tchórze i wiewiórki. Z ryb żyje tu ok. 40 gatunków słodkowodnych, m.in. okonie, szczupaki, leszcze, płocie, węgorze oraz morskich: flądra, sieja, belona, łosoś, troć.

Na obrzeżu parku przenika się wzajemnie środowisko lądowe z morskim. Największym zbiornikiem wodnym jest jezioro Łębsko i Gardno. Jeziora znajdujące się na terenie parku wyłączane są z ruchu turystycznego za wyjątkiem trasy żeglugowej Łęba – Kluki na jeziorze Łębsko (łodzie z napędem elektrycznym) oraz obszarów przybrzeżnych we wschodniej

i południowej – wschodniej części jeziora Łębsko, gdzie dopuszczalne jest uprawianie żeglarstwa i wędkarstwa, przy specjalnym zezwoleniu.

Po parku poruszać się można tylko pieszo. Sama Wydma Łącka jest nie dostępna dla w-skiersów – głęboki piasek.

Informacja:

Słowiński Park Narodowy, ul. Bohaterów Warszawy 1A, 76-214 Smołdzino, tel. 59 811 72 04, www.slowinski.parknarodowy.com

ŁĘBA WYRZUTNIE

POM 11D ok. 0,4 km *

Muzeum oddalone jest od Rąbki o około 3,5 km, a od Łeby ok. 6 km. Odcinek ten można przejechać meleksem z Rąbki lub dopłynąć statkiem wycieczkowym z Rąbki.

Muzeum Wyrzutnia Rakiet w Rąbce koło Łeby to pozostałości hitlerowskiego doświadczalnego poligonu raketowego. Znajdują się w centralnej części Mierzei Łebskiej w Słowińskim Parku Narodowym. Poligon został założony w 1940 r. aby testować rakiety przeciwlotnicze typu Rheintochter („Córy Renu”) i balistyczne Rheinbote (Posłaniec Renu). Po wojnie teren poligonu przejęły wojska radzieckie, a w latach 70-tych funkcjonowała tu Stacja Sondażu Raketowego Łeba, której zadaniem było testowanie rakiet meteorologicznych METEOR przeznaczonych do badania górnych warstw atmosfery.

Na terenie poligonu utworzono Muzeum Wyrzutnia Rakiet w którym można zobaczyć rakietę z różnych okresów, ekspozycja rakiety ziemia-ziemia, która została wykopana 1,5 km od poligonu Słowińskiego Parku Narodowego, zabudowania z okresu drugiej wojny światowej, bunkier dowodzenia, lej wyrzutni z widocznymi kanałami po chłodzowie, fundamenty stacji radiolokacyjnych RHEINGOLD i MANNHEIM REISE oraz fundamenty hali montażowej, służącej do konstrukcji rakiet przeciwlotniczych oraz inne rakietę. Na terenie muzeum znajduje się również wieża widokowa.

PARK REKREACYJNO-EDUKACYJNY SEA PARK SARBSK

ok. 0,5 km * POM 11E

Wieś Sarbsk położona jest ok. 10 km na wschód od Łeby w gminie Wicko na południe od jeziora Sarbsko. w 2012 r. powstał tu Sea Park posiadający basen z fokami i kotikami południowoamerykańskimi. To pierwszy w Polsce park

związany tematycznie z fauną i florą mórz i oceanów, a także z kulturą i historią regionu Pomorza. Park usytuowany jest na pięknej malowniczej działce o powierzchni 5 ha otoczonej lasem.

To jedyny i największy tego typu park gdzie możemy zobaczyć pływające w basenach przedstawicielki gatunku foka szara i przedstawicielel uchatkowatych – kotiki południowoamerykańskie.

Warto zobaczyć:

- fokarium, karmienie fok i ich trening medyczny,
- muzeum marynistyczne,
- prehistoryczne oceanarium 3D z kinem 5D,
- interaktywne widowisko multimedialne – Błękitek Live Show,
- park makiet zwierząt morskich,
- park miniatur latarni morskich,
- park zręcznościowo-linowy Małego Pirata,
- Gaj Małego Pirata na Galeonie Wodnik,
- place zabaw.

Informacja:

Punkt Informacji Turystycznej w Łebie***, ul. 11 listopada 5a, 84-360 Łeba, tel. 59 866 25 65, 790 883 354, www.leba.pl

Informacja:

Park Rekreacyjno – Edukacyjny w Sarbsku, Sea Park Sarbsk, Sarbsk 39 84-352 Wicko, www.seapark.pl

ŁĘBA PARK – RODZINNY PARK ROZRYWKI

POM 11F ok. 2,3 km *

Łeba Park położony jest ok. 2 km na południe od centrum Łeby przy ul. Kolonijnej w Nowęcinie.

Wizyta w parku to niezwykła, fantastyczna przygoda w przeszłość, aż do epoki kredy. Tylko w Łebie w Parku Dinozaurów na 20 ha spotkasz trójwymiarowe gady naturalnej wielkości. Pełna przygód i atrakcji trasa, niezapomniane widoki i przeżycia, które na zawsze pozostaną w pamięci małego człowieka. Fantastyczna przygoda edukacyjna dla małych i doskonała zabawa dla dużych miłośników największych gadów w historii.

Bezpłatny dojazd i powrót z Łeby Dinobusami (odjazd codziennie od godziny 09:00) z ulicy Wojska Polskiego.

Warto zobaczyć:

- park dinozaurów,
- wioskę indiańską,
- zamek strachów,
- warsztaty kreatywne (lepienie w glinie, malowanie piaskiem, czerpanie papieru),
- tratwy wodne,
- kolejkę,
- wystawę z epoki człowieka pierwotnego.

Informacja:

Łeba Park – Rodzinny Park Rozrywki, ul. Kolonijna 24, Nowęcina k. Łeba, tel. 600 145 300, lebapark@lebapark.pl, www.lebapark.pl

WILKOWO NOWOWIEJSKIE – 10 REKORDÓW ŚWIATA I GUINNESSA

ok. 0,2 km * **POM 11G**

Wieś Wilkowo Nowowiejskie położone jest w Gminie Wicko ok. 6 km od Łęborka.

Wilkowo to rekordowa wieś w Polsce. Pobito tutaj kilka rekordów Polski i świata, wpisanych do Polskiej Księgi Rekordów i Osobliwości.

Jej sołtysem jest p. Leszek Wrzesień, który w uznaniu za pracę na rzecz rozwoju i promocji wsi został uhonorowany polskim prestiżowym tytułem Sołtysa Roku. Atrakcje turystyczne, z których słynie Wilkowo Nowowiejskie, a które powstały dzięki inicjatywie p. Leszka Września oraz pasji wykonawców.

Posesja udostępniona do zwiedzania po uzgodnieniu telefonicznym.

Warto zobaczyć:

- największą cegłę Bartek,
- najdłuższą deskę Viktor, wyciętą z daglezi, dł. 40,81 m,
- najdłuższy stół, dł. 36,8 m,
- największy chodak dł. 464 cm i szer. 207 cm,
- diabelski skrzypce,
- najdłuższą hulajnogę o dł. 20 m
- największą polewkę na świecie,
- największe drewniane koło na świecie o średnicy 3,63 m,
- kaszubskie nuty.
- największy wspólny taniec, ponad 550 osób.

Informacja:

Wilkowo Nowowiejskie 16, tel. 603 568 225, www.wilkowo.pl
Pensjonat Willa Roza, ul. Sienkiewicza 5, Łeba, www.willaroza.eu

MALBORK – MIASTO I ZAMEK

POM 12A ok. 2,1 km **

Trasa spacerowa:

Stare Miasto – Brama Garncarska (parking przy bramie) – ul. J. Piłsudskiego (makietę zamku) – ul. Siemakowskich – ul. Piastowska (kasy, muzeum zamkowe) – ul. Starościńska (zamek, poczta) – most im. św. Wojciecha (widok na zamek) – bulwar im. M. Kilarńskiego (zamek, Nogat) – podjazd na Stare Miasto na wysokości Miejskiego Centrum Kultury i Edukacji – Trakt Jana Pawła II (kościół św. Jana Chrzciciela, ratusz, Brama Mariacka) – pl. Słowiański (nowy ratusz, wieża ciśnień) – pl. Wolności – ul. 17 Marca – parking

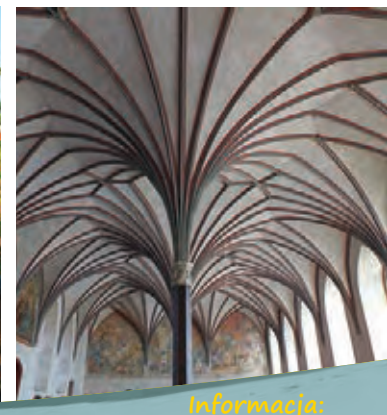
Malbork jest położony w południowym krańcu Żuław Wiślanych w delcie Wisły nad Nogatem, około 50 km na wschód od Gdańska. Żuławy znane są ze swych żyznych gleb oraz malowniczych krajobrazów, przecinanych dopływami Wisły.

Warto zobaczyć:

- zamek wielkich mistrzów krzyżackich z XIV-XV w., otoczony murami obronnymi z bramami, składający się z Zamku Wysokiego, Zamku Średniego oraz Zamku Niskiego zwanego Przedzamczem, kościoła zamkowego NMP (8-metrowa figura Madonny z Dzieciątkiem),
- gotycki ratusz staromiejski wzniesiony w latach 1365-1380, przebudowywany w końcu XV w. i na początku XX w., ob. Młodzieżowy Dom Kultury „Ratusz”,
- gotycki kościół św. Jana Chrzciciela z drugiej poł. XIV w.,
- barokowy poewangelicki kościół pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy z lat 1712-14,
- kaplicę baptyistów z 1910 r., w stylu historyzującym nawiązującym do form gotyku, z elementami modernizmu,
- resztki murów obronnych wraz z bramami oraz basztami z XIV-XV w.,
- budynek starostwa,
- Urząd Pocztowy nr 1,
- Bramę Garncarską (św. Ducha, Elbląską) z II poł. XIV w.,
- Basztę Maślankową, inaczej Lichnowską,
- Bramę Mariacką, zwaną także Sztumską oraz Przewozową z II poł. XIV w.,
- nowy ratusz z lat 1927-29, Urząd Miasta,
- Szkołę Łacińską – gmach z 1352 r. wybudowany przez wielkiego mistrza Winricha von Kniprode, od XVI w. do 1864 szkoła języka łacińskiego,
- Młyn Górny (PiekarSKI),
- dworzec PKP,
 - wieżę ciśnień z 1905 r.,
 - Dino Park i park miejski.

Wydarzenia:

- światło i dźwięk na zamku.

Informacja:

Muzeum Zamkowe w Malborku, ul. Starościńska 1,82-200 Malbork, tel. 55 647 08 02, www.zamek.malbork.pl

Informacja:

Malbork Welcome Center – Centrum Turystyki W Malborku****, ul. Kościuszki 54, 82-200 Malbork, tel. 55 647 47 47, www.visitmalbork.pl

NOWY DWÓR GDAŃSKI

POM 13A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Ul. M. Drzymały (parking, kościół Przemienienia Pańskiego) – pasaż nad rzeką Tuga – ul. Morska – ul. gen. W. Sikorskiego (most zwodzony nad Tugą, starostwo, Żuławski Park Historyczny, Muzeum Żuławskie) – M. Kopernika (skwer, deptak) – ul. Wejhera – drewniana kładka nad Tugą – ul. B. Chrobrego

Nowy Dwór Gdański położony jest w centralnej części Żuław Wiślanych nad rzeką Tugą przy trasie S7, ok. 40 km od Gdańska.

Warto zobaczyć:

- neogotycki kościół Przemienienia Pańskiego z 1851 r.,
- spichrz nad Tugą z 1878 r.,
- dom byłej parafii ewangelickiej (ul. B. Chrobrego 6),
- parterowe budynki z XIX w. ustawione szczytem do ulicy m.in. przy ul. Sikorskiego,
- Żuławski Park Historyczny i Muzeum Żuławskie przy ul. Kopernika 17,
- Żuławski Dom Kultury – zbudowany w latach 1935-1937,
- wieżę ciśnieniową z 1909,
- most zwodzony z 1936 r. o konstrukcji stalowo-betonowej na rzece Tuga,
- liczne cmentarze mennonickie (Stogi, Karwieńskie Błota).

Informacja:

Urząd Miejski W Nowym Dworze Gdańskim, ul. Ernesta Wejhera 3, 82-100 Nowy Dwór Gdański, tel. 55 247 24 01-04, www.miastonowydwor.pl

KRYNICA MORSKA – ZATOKA, MORZE, REJSY

ok. 2,4 km *** **POM 13B**

Trasa spacerowa:

Ul. Bojerowców (parking, port jachtowy, biała flota) – ul. Gdańska – ul. Nafciarzy – ul. Rzeźbiarzy – ul. Żołnierzy (latarnia morska, ośrodki wypoczynkowe, Zatoka Gdańska – wejście na plażę nr 23) – al. Wojska Polskiego – ul. Przyjaźni – ul. J. Korczaka – ul. Portowa (park linowy) – ul. Gdańska – ul. Bojerowców

Krynica Morska jest jednym z najmniejszych, pod względem liczby ludności, miast w Polsce. Usytuowana na północy Polski, na małym skrawku lądu – Mierzei Wiślanej, otoczona od północy wodami Morza Bałtyckiego, a od południa Zalewu Wiślanego porośnięta wiecznie zielonym, sosnowo – bukowym lasem. Od dziesiątek lat przyciąga tu turystów czyste, obfitujące w jod powietrze, długie, piaszczyste plaże, wysokie, białe wzniesienia wydmowe, idealnie nadające się do żeglarstwa, bogate w ryby wody Zalewu Wiślanego oraz piękne, gęste lasy obfitujące w różne gatunki roślin i zwierząt.

Warto zobaczyć:

- Wielbłądzi Garb – najwyższą wydmę na Mierzei Wiślanej – ok. 49,5 m n.p.m., jedyny naturalny punkt na Mierzei, z którego widać równocześnie Zatokę Gdańską i Zalew Wiślany,
- port Krynica Morska,
- kościół pw. św. Piotra Apostoła i św. Franciszka z 1938 r.,
- latarnię morską,
- cmentarz żołnierzy radzieckich obok latarni morskiej,
- polecamy rejsy po Zalewie Wiślanym oraz rejsy do Tolkmicka, Elbląga i Fromborka,
- rezerwat Buki Mierzei Wiślanej – położony ok. 0,8 km na południe od drogi Przebrno-Krynica Morska.

Informacja:

Centrum Informacyjno – Turystyczne w Krynicy Morskiej, ul. Żeromskiego 6, 82-120 Krynica Morska, tel. 55 247 64 44, www.krynica-morska.tv

PUCK – MIASTO, PORT, ZATOKA

POM 14A ok. 1,6 km **

Trasa spacerowa:

Ul. Wałowa (parking, Muzeum Ziemi Puckiej) – ul. Gdańska – rynek (ratusz, Muzeum Ziemi Puckiej, liczne kamienice, fontanna) – ul. Morska (kościół św. św. Piotra i Pawła, drewniana figura cystersa, port, w porcie wodnoptatowiec) – ul. Żeglarzy (kamienie pamiątkowe, pomnik obrońców Pucka przed Szwedami, place zabaw, boisko, port jachtowy, molo) – al. Lipowa – ul. 1 Maja – rynek – ul. Bogustawa – ul. Wałowa

Puck leży na Pomorzu Gdańskim u ujścia Płutnicy do Zatoki Puckiej, w północno-wschodniej części Kępy Puckiej, na Pobrzeżu Gdańskim.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół pw. św. św. Piotra i Pawła z XIII w. z ufundowaną przez Wejherów kaplicą,
- drewniany szpital barokowy z ok. 1720, dziś oddział Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy,
- dawny klasztor sióstr Sercanek,
- zabytkowe kamienice miejskie z połowy XVIII i XIX w.,
- fragmenty fundamentów średniowiecznego zamku krzyżackiego,
- neogotycki ratusz z 1865 r.,
- modernistyczne domy z lat 30. XX w., ul. Męczenników Piaśnicy 5 i 9,
- hotel Kaszubski z XIX w., pl. Wolności 21,
- zajazd Pod Lwem z XIX w., pl. Wolności 17,
- modernistyczną pocztę z lat 30. XX w., ul. Morskiego Dywizjonu Lotniczego,
- port rybacki,
- port jachtowy,
- park im. F. Nowowiejskiego,
- polecamy rejsy po Zatoce Puckiej.

Informacja:

Urząd Miasta Puck, ul. 1 Maja 13, 84-100 Puck, tel. 58 673 05 00, www.miastopuck.pl

WŁADYSŁAWOWO

ok. 0,5-3 km ***

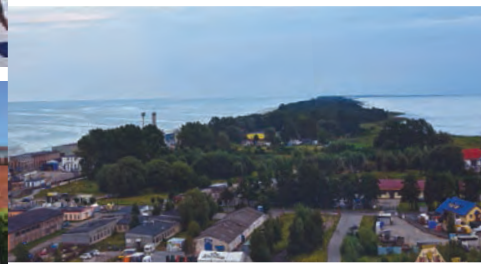
POM 14B

Trasa spacerowa:

Ul. Hallera (parking, Dom Rybaka, Muzeum Motyli, Urząd Miasta) – do portu ze względu na duże różnice wysokości warto podjechać samochodem

Władysławowo jest położone w północnej części Pobrzeża Kaszubskiego, od północnej strony nad Morzem Bałtyckim, a od południowo-wschodniej nad Zatoką Pucką. Władysławowo położone jest u nasady Mierzei Helskiej, 48 km od Gdyni i 33 km od Helu.

Warto zobaczyć:

- kościół pw. Wniebowzięcia NMP z lat 1932-36,
- dom z 1922 r. przy ul. Merkleina 4,
- dom gen. Józefa Hallera z 1922 r. (Hallerówka), na ul. Morskiej 6,
- dom modernistyczny z 1939 r., ul. Nadmorska 11,
- Dom Rybaka z lat 50. XX w.,
- Muzeum Ziemi Puckiej,
- Muzeum Motyli,
- pomnik Józefa Hallera,
- Ocean Park,
- port rybacki
- letnią estradę,
- Aleję Gwiazd Sportu,
- Gwiazda Północy – obelisk wskazujący najbardziej na Północ wysunięty Punkt Polski – Jastrzębia Góra – 54°50'11,
- 12 plaż miejskich.

Informacja:

Biuro Informacji Turystycznej we Władysławowie (czerwiec-wrzesień), ul. Towarowa (Wieża ciśnień), 84-120 Władysławowo, tel. 58 674 34 72, Centrum Kultury Promocji i Sportu (pozostałe miesiące), ul. gen. Hallera 19, 84-120 Władysławowo, tel. 58 674 54 41, www.wladyslawowo.pl

POM 15A ok. 1,2 km *

Trasa spacerowa:

Pl. Zwycięstwa (parking, ratusz) – ul. A. Łajming (Nowa Brama) – ul. Nowobramska (kościół Mariacki) – ul. Kowalska – ul. F. Nullo (bulwar nad Słupią, rzeka Słupia, Baszta Czarownic, mury obronne) – Rynek rybacki (młyn, spichlerz, Brama Młyńska, dworek) – ul. Dominikańska (kościół św. Jacka, zamek Książąt Pomorskich – muzeum) – ul. Zamkowa (wzdłuż murów, hotel Zamkowy) – ul. W. Jagiełły – pl. Bł. B. Kostkowskiego (kaplica św. Jerzego) – park im. J. Waldorffa – pl. Zwycięstwa

Miasto leży w pasie Pobrzeża Koszalińskiego, na Równinie Słupskiej, nad rzeką Słupią ok. 18 km od Bałtyku.

Warto zobaczyć:

- renesansowy zamek Książąt Pomorskich, rezydencję książęcego rodu Gryfitów z XVI w., ob. Muzeum Pomorza Środkowego,
- pomnik Bogusława X Wielkiego,
- fragmenty murów obronnych z XV w. wraz z basztami i bramami,
- Basztę Czarownic z XV w.,
- gotycką Bramę Młyńską z XIV w., ob. pracownia konserwatorska,
- spichlerz Richtera,
- gotycko-renesansowy Młyn Zamkowy z ok.1310 r., ob. Muzeum Pomorza Środkowego,
- gotycki kościół pw. NMP Królowej Różańca Świętego z 2. połowy XIV w., (mariacki),
- gotycki poddominikański kościół pw. św. Jacka z XIV w.,
- neogotycki kościół przyklasztorny pw. św. Ottona z lat 1872-1873,
- gotycki kościół pw. św. Mikołaja z XIII w., ob. biblioteka miejska,
- neogotycki kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego z lat 1865-1869,
 - Poczta Główną,
- neogotycki kościół ewangelicko-augsburski (luterański) pw. św. Krzyża z lat 1857-59,
- gotycką kaplicę św. Jerzego z pierwszej połowy XV w.,
- cerkiew Świętych Apostołów Piotra i Pawła, wybudowana pod koniec XIX w. w stylu neogotyckim,
- Nową Bramę z XIV-XV w., ob. galeria plastyczna,
- tramwaj na ul. Nowobramskiej,
- budynek starostwa,
- neogotycki ratusz z lat 1899-1901,
- pomnik Powstańców Warszawy,

Informacja:

Centrum IT w Słupsku, ul. Starzyńskiego 8, 76-200 Słupsk, tel. 59 728 50 41, www.slupsk.pl

ok. 2,7 km * POM 16A

Trasa spacerowa:

Ul. Marynarki Polskiej (parking przy kościele Najświętszego Zbawiciela) – ul. Marynarki Polskiej (Miejskie Centrum Informacji Turystycznej, domki rybackie) – ul. Portowa – bulwar Portowy (port, jachty, statki, Centrum Aktywności Twórczej, latarnia morska, na falochronie Syrenka Ustecka) – promenada Nadmorska (deptak, plaża, pomnik F. Chopina, ławeczka Ireny Kwiatkowskiej) – ul. F. Chopina (wille) – ul. M.A. Beniowskiego – ul. Zaruskiego – ul. Nadmorska (skwer im. Jana Pawła II, koło młyńskie) – ul. Marynarki Polskiej

Ustka jest położona na Wybrzeżu Słowińskim, u ujścia rzeki Słupi do Morza Bałtyckiego. Jest miastem portowym, uzdrowiskiem z dwoma letniami kąpieliskami morskimi.

Ustka znajduje się w sąsiedztwie obszarów chronionego krajobrazu i dwóch rezerwatów przyrody. Słowiński Park Narodowy znajduje się w odległości kilkunastu kilometrów. Dzięki sosnowym lasom, powietrzu bogatemu w jod, a także złożom borowiny i solanki Ustka posiada status uzdrowiska.

Warto zobaczyć:

- neogotycki kościół pw. Najświętszego Zbawiciela z lat 1885-88,
- stare miasto, domki rybackie i kamieniczki z XIX/XX w.,
- latarnię morską z 1892 r.,
- Muzeum Ziemi Usteckiej,
- Muzeum Chleba,
- port morski Ustka (rybacki i jachtowy),
- morską przystań żeglarską w ujściu rzeki Słupi,
- dzielnicę willową (willa Red z 1890 r.),
- promenadę nadmorską z 1875 r.,
- ławeczkę Ireny Kwiatkowskiej w parku uzdrowiskowym z 2012 r.,
- pomnik Fryderyka Chopina,
- pomnik matki czekającej na powrót syna z morza,
- bunkry Blüchera.

Informacja:

Informacja Turystyczna w Ustce****, ul. Marynarki Polskiej 71, 76-270 Ustka, tel. 59 814 71 70, www.ustka.pl

STAROGARD GDAŃSKI

POM 17A ok. 1 km *

Trasa spacerowa:

Rynek (parking, ratusz, skwer) – ul. gen. J. Hallera (kościół św. Mateusza, Baszta Gdańska, Książęca, Tczewska) – most na Wierzyca – ul. Kanatowa (fabryka i pałac Wiechertów) – most na Wierzyca – ul. Tczewska (kościół św. Katarzyny) – rynek

Miasto leży nad rzeką Wierzyca na Pojezierzu Starogardzkim, jest stolicą i centrum nadwiślańsko-pomorskiego regionu Kociewie, a także jednym z najstarszych miast na Pomorzu.

Warto zobaczyć:

- ratusz staromiejski z XVIII/XIX w., przebudowany w 1893 r.,
- rynek, najstarszy fragment miasta o wymiarach 107 x 107 m,
- kamienice z XIX i XX w.,
- mury obronne z pocz. XIV w.,
- Basztę Gdańską (Szweską) z 1325 r., muzeum,
- Basztę Książęcą (Narożną), obecnie Muzeum Ziemi Kociewskiej,
- Basztę Tczewską (Młyńską) z XIV w.,
- gotycki kościół farny pw. św. Mateusza z XIV w., wewnątrz znajduje się wielki fresk „Sąd Ostateczny” z ok. XV w.,
- kościół św. Katarzyny z 1802 r.,
- kościół św. Wojciecha z lat 1934-39, wg proj. Kazimierza Ulatowskiego,
- neogotycką synagogę z 1849 r.,
- gmach sądu,
- koszary wojskowe,
- eklektyczny pałac Wiechertów z 1893 r.,
- Stado Ogierów – kompleks zabudowań składający się z 50 budynków wzniesionych w latach 1890-1896 w stylu neogotyckim, kolekcja powozów i uprzęży końskich.

Warto zobaczyć:

- gotycki zamek krzyżacki zbudowany po 1331 r., przebudowany w 1414 r.,
- kościół św. Anny zbudowany po wojnie trzynastoletniej, obecny kształt z lat 1900-01,
- fragmenty murów miejskich z fosą,
- neoklasycystyczny kościół poewangelicki pw. NMP Wspomożenia Wiernych z lat 1816-18, na miejscu dawnego ratusza, Muzeum Alyem,
- wieżę ciśnię z 1911 r.

Informacja:

Centrum IT w Starogardzie Gdańskim, ul. Kościuszki 17a, 83-200 Starogard Gdański, tel. 58 767 35 96, www.starogard.pl

SZTUM

ok. 1 km *

POM 18A

Trasa spacerowa:

Ul. W. Jagiełły (parking przy jeziorze Barlewickim) – ul. W. Jagiełły – wokół zamku – ul. Władysława IV – pasaż nad J. Sztumskim (mury obronne zamku, kościół św. Anny) – ul. Kasztelańska – ul. Plebiscytowa – pl. Wolności (kościół NMP Wspomożenia Wiernych – muzeum) – ul. Gala Anonima (zamek) – ul. W. Jagiełły

Sztum leży w północno-zachodniej części Pojezierza Iławskiego na Ziemi Sztumskiej, nad Jeziorem Sztumskim i Barlewickim.

Informacja:

Urząd Miasta i Gminy w Sztumie, ul. Mickiewicza 39, 82-400 Sztum, tel. 55 640 63 03, www.sztum.pl

POM 19A ok. 2,9 km *

Trasa spacerowa:

Pl. gen. J. Hallera (parking, kamienice, fontanna) – ul. Kościelna (kościół farny Podwyższenia Krzyża Świętego, kościół św. Stanisława) – ul. Kard. S. Wyszyńskiego (Centrum Kultury i Sztuki) – ul. Łazienna – ul. T. Kościuszki – ul. J. Dąbrowskiego (poczta, ratusz) – pl. Marszałka J. Piłsudskiego (park im. M. Kopernika) – ul. 30 Stycznia (Fabryka Sztuk, Muzeum Wisły) – ul. H. Kołtątaja (park miejski, sąd) – ul. Nad Wisłą (rzeka Wisła, most Tczewski, place zabaw, aleja stóp) – ul. Zamkowa – ul. S. Okrzei – pl. gen. J. Hallera

Tczew położony jest na lewym brzegu Wisły (Leniwki), poniżej jej rozgałęzienia z Nogatem, na pograniczu Żuław Wiślanych i Pojezierza Starogardzkiego. Jest częścią Regionu Kociewskiego, którego wciąż żywy i barwny folklor stanowi ważny element tożsamości tutejszych mieszkańców.

Warto zobaczyć:

- gotycki kościół farny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego z lat 1226-1364, z inicjatywy Sambora II,
- poddominikański, gotycki kościół pw. św. Stanisława Kostki z XIV w.,
- kościół św. Józefa z lat 1931-1936,
- miejską wieżę ciśnię,
- Muzeum Wisły,
- neogotycki ratusz z 1916 r.,
- Budynek Poczty z 1905 r. wg proj. Karola Hempla, na budynku herby Gdańska, Tczewa oraz godło państwowe,
- mosty na Wiśle: drogowy z lat 1851-1857 i kolejowy z lat 1888-1890,
- park miejski z XIX-XX w., amfiteatr z muszlą koncertową,
- park M. Kopernika,
- budynek pierwszej w Polsce Państwowej Szkoły Morskiej z 1911 r.,
- budynek dawnych łaźni z 1913 r.,
- przystań z bulwarem nadwiślańskim,
- aleję stóp na bulwarze nadwiślańskim,
- wiatrak typu holenderskiego z 1806 r.

Informacja:

IT w Tczewie**, ul. 30 Stycznia 4, 83-110 Tczew, tel. 58 531 37 41, www.tczw.pl

ok. 1,6 km * **POM 19B**

Trasa spacerowa:

Pl. Grunwaldzki – „tczewski rynek” (parking, ratusz) – ul. Kościelna (kościół św. Mikołaja) – ul. Dolny Podmur – ul. Górny Podmur – ul. Zamkowa – pl. Zamkowy (zamek krzyżacki, pałac Marysieńki) – ul. Jana Sobieskiego – pl. Grunwaldzki

Warto zobaczyć:

- zamek krzyżacki z końca XIII w.,
- pałac Marysieńki z 1679 r. zbudowany przez Jana Sobieskiego dla żony Marii Kazimiery,
- Stare Miasto o średniowiecznym układzie przestrzennym, z szachownicowym układem ulic i centralnie położonym kwadratowym rynkiem (pl. Grunwaldzki), niska zabudowa, kamienice z XV-XIX w.,
- gotycki ratusz z przyziemiami, z XIII-XIV w.,
- gotycki kościół pw. św. Mikołaja z XIV w., zrekonstruowany w XIX w.,
- pozostałości murów obronnych miasta i zespołu zamkowego,
- ulicę Sambora,
- kamienicę Królowej Marysieńki,
- kamienicę Corrensów,
- kamienicę Leona, Wyczółkowskiego z XV w., przebudowana w XIX w.

Informacja:

Zamek Gniezno – Informacja Turystyczna, ul. Zamkowa 3, 83-140 Gniezno, tel. 58 535 25 37, 734 155 230

PELPLIN – MIASTO Z DUSZĄ I BIBLIĄ GUTENBERGA

POM 19C ok. 0,6 km *

Trasa spacerowa:

Pl. Tumski (parking) – zwiedzanie obejmuje bazylikę, muzeum diecezjalne i klasztor

Pelplin położony jest w obrębie Pojezierza Starogardzkiego nad rzeką Wierzycą. Etnicznie należy do regionu zwanego Kociewiem.

Warto zobaczyć:

- gotycki pocysterski zespół klasztorny;
- gotycką bazylikę katedralną Wniebowzięcia NMP z końca XIII i poł. XIV w., gotyckie stalle z połowy XV w., manierystyczny ołtarz główny z lat 1623-24 z obrazami Hermana Hana (Koronacja Marii, Wizja św. Bernarda) oraz bogatą dekoracją rzeźbiarską, manierystyczne ołtarze w nawach bocznych i przy filarach nawy głównej z obrazami Hermana Hana (słynny Pokłon pasterzy), A. Stecha, B. Strobla,
- trójskrzydłowy budynek dawnego klasztoru z XIV w., z wirydarzem i krużgankami, w których są malowidła gotyckie z XV w. oraz obrazy z końca XVII w. malowane przez A. Stecha i jego warsztat,
- gotycki kościół Bożego Ciała z ok. 1417 r.,
- Muzeum Diecezjalne z bogatymi zbiorami sztuki gotyckiej (Biblia Gutenberga),
- klasycystyczny pałac biskupi z ok. 1837 r.

Informacja:

Diecezjalne Centrum Informacji Turystycznej w Pelplinie**, ul. Plac Tumski 1, 83-130 Pelplin, tel. 58 536 19 49, www.pelplin.pl

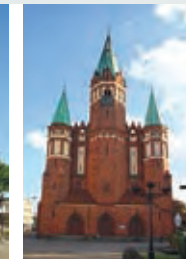
WEJHEROWO

ok. 1,8 km * **POM 20A**

Trasa spacerowa:

Ul. Jana III Sobieskiego/H. Sienkiewicza (parking, kościół pw. św. Leona Wielkiego i Stanisława Kostki) – ul. Jana III Sobieskiego (eklektyczne kamienice) – pl. Jakuba Wejhera

(ratusz, kolegiata św. Trójcy, fontanna, pomnik Jakuba Wejhera) – ul. Klasztorna (kościół św. Anny i klasztor Franciszkanów) – ul. Zamkowa (pałac Keyserlingków i Przebendowskich – muzeum, park miejski) – ul. Parkowa – ul. św. Jacka Dominikanina – ul. Kościelna – pl. Jakuba Wejhera – ul. Jana III Sobieskiego

Warto zobaczyć:

- pałac Keyserlingków i Przebendowskich z XIX w., (ob. Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej),
- kolegiatę św. Trójcy z 1755 r. fundacji Jana Przebendowskiego,
- poewangelicki, neogotycki kościół pw. św. Leona Wielkiego i Stanisława Kostki z 1908 r., z pięcioma wieżami,
- barokowy kościół św. Anny i klasztor Franciszkanów z 1650 r. ufundowany przez Jakuba Wejhera,
- krypty rodziny Wejherów i Przebendowskich w podziemiach klasztoru,
- obraz Matki Bożej Wejherowskiej w kościele klasztornym – ukoronowany przez Jana Pawła II podczas mszy na sopockim hipodromie,
- plac Jakuba Wejhera (rynek) z pomnikiem założyciela miasta Jakuba Wejhera,
- ulicę Jana III Sobieskiego – deptak miejski z 1643 r.,
- ratusz miejski z 1908 r., w środku Sala Tradycji i Historii Wejherowa,
- szachulcowy szpitalik-przytułek z XVII w.,
- eklektyczne kamienice z przeł. XIX/XX w.,
- park miejski im. Aleksandra Majkowskiego z XVIII w.,
- młyn wodny nad rzeką Cedron z XVII w.,
- budynek dworca kolejowego,
- budynek poczty,
- budynek Starostwa Powiatowego,
- gmach szkoły z 1866 r.,
- budynek sądu z 1880 r.,
- Villę Musica,
- Kalwarię Wejherowską z lat 1649-59, 26 barokowych, rokokowych i neogotyckich kaplic fundacji rodu Wejherów,
- dom Młynarza (ob. budynek mieszkalny).

Informacja:

IT w Wejherowie, ul. Plac Jakuba Wejhera 8, 84-200 Wejherowo, tel. 58 677 70 58, www.wejherowo.pl

NADOLE – SKANSEN ZAGRODA WIEJSKA

POM 20B ok. 0,4 km *

Trasa spacerowa:

Ul. Rybacka (parking, przystań, nowe molo, skansen) – wejście do skansenu od ul. Battyckiej

Wieś Kaszubska Nadole położona jest na Wysoczyźnie Żarnowieckiej nad zachodnim brzegiem Jeziora Żarnowieckiego.

GNIEWINO – KASZUBSKIE OKO

ok. 0,6 km * **POM 20C**

Trasa spacerowa:

Zwiedzanie obejmuje park turystyczno-rekreacyjny i wieżę widokową Kaszubskie Oko.

Wieś Gniewino położona jest na Pobrzeżu Kaszubskim nad jeziorem Żarnowieckim.

Warto zobaczyć:

- neogotycki kościół z 1870 r.,
- kompleks turystyczno-rekreacyjny, dinozaury, „stołemy”, place zabaw,
- wieżę widokową „Kaszubskie Oko” im. Jana Pawła II, wysokości 44 m z widokiem na jezioro Żarnowieckie i na Wysoczyznę Żarnowiecką.

Warto zobaczyć:

- Muzeum Ziemi Puckiej – Zagroda gburka i rybacka w Nadolu obejmuje: chałupę, oborę, stodołę, wozownie, piec chlebowy, studnie i kierat. Cała zagroda pochodzi z XIX w., ze wsi Kartoszyno,
- Jezioro Żarnowieckie,
- polecamy spływ kajakowy.

Informacja:

Muzeum Ziemi Puckiej im. Floriana Ceynowy,
Plac Wolności 28, 84-100 Puck, tel. 58 673 22 29

Informacja:

Punkt IT w Gniewinie (maj-wrzesień), Kompleks „Kaszubskie Oko”, tel. 58 670 66 44, Centrum Kultury w Gniewinie (październik-kwiecień), ul. Sportowa 1, 84-250 Gniewino, tel. 58 670 66 44,